

TÖBB
LÁBON

Erdősné Onda Marica

ERDŐSNÉ ONDA MARICA

TÖBB LÁBON

válogatáskötet

2020

Kapcsolat: remenyke75@gmail.com

A borítót tervezte és készítette: Erdős Viktor

TARTALOM

Előszó
Előttem a célvonal
Illúzió
Egyedül
Jó tett helyébe...
Szemének tükrében
Asszony lesz a lányból...
Bizalomtúra
Mi legyen az ebéd?
Fehér bot napján
Isten útjai kifürkészhetetlenek...
Epebaj vagy elmebaj?
Több, mint egy ajándék.
Írni tanulok
Pont a mondat végén a kérdőjel helyett
Én segítek. Te segítesz?
A mókamester
Állati jó történet
Vágta az idővel
Felismerés
Hétköznapi történet

Előszó

Gyakran hallani azt a jótanácsot: ha boldogulni akarsz az életben, több lábon kell állnod!

Van úgy, hogy kicsúszik a lábunk alól a talaj, úgy érezzük, nem tudunk stabilan megállni a lábunkon az egyenetlen, olykor nagyon meredek életúton. Ilyenkor jól jön néhány plusz láb: család, barátok, munkatársak, szőrös segítőtársak. Róluk és rólam szól ez a néhány történet, melyeket különböző pályázatokra küldött írásaimból válogattam össze. Ennek - és nem a feledékenységemnek - köszönhető, ha időnként ismétlésekbe botlik a Kedves Olvasó. Életem könyvének lapjait szeretettel, humorral és némi iróniával lapozom fel és tárom Önök elé.

Előttem a célvonal

Gyermekként nem voltak nagyratörő álmaim. Egyszerűen csak szerető férjet, focicsapatnyi jó fej gyermeket, békés otthont és egy stabil munkahelyet szerettem volna. Túl a negyedik X-en, már vissza-visszanézve, elégedetten konstataálhatom, hogy majdnem mindent megkaptam. Igaz, nem úgy, ahogyan elképzeltem, de a lényegét tekintve nem panaszkodhatom.

Mindazonáltal a felnőtt életem nem volt diadalmenet. Tizenhat évesen elveszítettem a látásomat. 3 hónap teljes sötétség után kaptam egy újabb esélyt, hogy csekély látásmaradvánnyal vághassak bele a nagybetűs életbe.

A közgazdasági szakközépiskolából eltanácsoltak, de nem bántam, mert parányi csőlátással nem vehettem volna hasznát annak a tudásnak, amit ott szereztem, és reménykedtem abban, hogy valami olyasmit tanulhatok, ami új lehetőségeket nyit meg a megváltozott helyzetemben. Amíg erre vártam, kedves sorstársam ajánlására elfogadtam egy telefonközpont-kezelői állást. Néhány hónap múlva pedig megérkezett a nagy szerelem is! Amikor összeköltöztünk, újabb akadállyal szembesültem. Csodálom azokat, akik évekig ingáznak a munkahelyük és az otthonuk között, engem ez 5 hónap alatt teljesen kikészített. Számtalan átbeszélgetett, álmatlan éjszaka után nehéz szívvel ugyan, de felmondtam.

Ez a döntésem mindaddig nyomasztott, míg két és fél év múlva ismét dolgozni nem kezdtem a város rendelőintézetében. Úgy éreztem, végre hátradőlhetek, a sors kegyes hozzám és a kezdeti nehézségek ellenére remekül alakul az életem. Helyben dolgozhatok, ami hatalmas kincs, egy okos vakvezető kutya is vigyázza lépteimet. A férjem kitart mellettem, a kisfiúnk pedig bölcsis lett, mint sok más kisgyermek.

Örültünk a dolgos hétköznapoknak épp úgy, mint a hétvégi kirándulásoknak, állatkerti, játszótéri programoknak. Mindenhová együtt jártunk hármásban, bevásárolni, a számlákat befizetni és kikapcsolódni is. Ma is úgy gondolok ezekre az évekre, mint életem legszebb periódusára.

A csodálatos időszaknak az vetett véget, hogy egyik napról a másikra újra teljes sötétség vett körül. Tudtam, hogy ez bármikor bekövetkezhet, de nem nyolc évre számítottam, hanem legalább hatvanra. Ám be kellett érnem ennyivel. Nem segítettek az újabb operációk, megkaptam a határozatot: vaksága végleges. Ha a jó látáshoz képest a néhány százaléknyi csőlátás hatalmas különbség, akkor a kicsihez mérten a teljes vakság óriási, így az áthidalása is nagyságrendekkel nehezebb volt. Életemben nem estem még ennyire kétségbe, hiszen már nemcsak magamért voltam felelős, hanem egy négy és fél éves gyermekért is. A tragédia előtti boldogságunkból már csak a saját lakás hiányzott, de amikor lehetőségünk nyílt az otthonteremtésre, már nem tudtam neki felhőtlenül örülni. Teljesen vakon megküzdeni egy újabb költözéssel, az ismeretlen közlekedési helyzetek elsajátításával, a háztartással és minden más tennivalóval, ami egy családi fészekkel együtt jár, még nagyobb teherrel nehezedett rám. Akkor az egyetlen lehetőség a rehabilitációra Budapesten volt, néhány hónapos, bentlakásos formában. Úgy éreztem, hogy kisgyermek és munkahely mellett ezt nem vállalhatom.

Később viszont, amikor már saját lakókörnyezetben is elérhető volt a rehabilitációs szolgáltatás, igénybe vettem, és be kellett látnom, hogy sokkal könnyebben és gyorsabban lehet alkalmazkodni a változáshoz, ha segít egy szakember, mintha önállóan kell rájönni, kikísérletezni a praktikákat. Hogy teljes legyen a körülöttem lévő káosz, imádott vakvezető kutyám, Daisy daganatos beteg lett, így nem dolgozhattunk tovább együtt. Új négylábú társammal hónapokig tartott az összeszokás, mire ismét biztonságossá vált a közlekedés számomra. Mondhatom, hogy egyszerre tanultuk meg Apaccsal az útvonalakat az új lakóhelyünk és a rendelő, no meg az óvoda között. Könnyeimet, kétségeimet próbáltam titkolni

rémült családom előtt. Látszólag mindig erős, bátor nő voltam, aki soha nem adja fel. Legbelül valóban ezt is éreztem, hogyha családot vállaltam, akkor nem merülhetek alá az önsajnálatban, hanem mindenre megoldást keresve kell továbblépnünk, egymást erősítve, támogatva.

Persze, ettől a meggyőződéstől még ugyanolyan nehéz volt megszabadítani a félelmeimet.

Néhány év múlva gyermekünknel is egészségügyi problémát diagnosztizáltak. A közepes fokú, mindkét oldalt érintő halláscsökkenése súlyos csapást mért ránk. A többszöri műtét után sem lett jobb az állapota. Talán még nevetni is lehetett volna a komikus helyzeteken, ha nem fájtak volna annyira. Ez az újabb váratlan esemény elbizonytalanított, megrémisztett, de idővel ez is oldódott, amint Viktor megtanult figyelni és szájról olvasni. Akkor nem jutott rá idő, hogy azon filozofáljak, vajon neki mennyire lehet nehéz mellettem. Csak mostanában volt bátorságom rákérdezni, hogyan emlékszik vissza a gyermekkorára. Boldogsággal tölt el, hogy többnyire nem félelmetes, állandó küzdelemként élte meg az elmúlt időszakot. Emlékeit inkább a kirándulások, meghitt ünnepek, derűs hangulatú délutánok töltik ki, amikor fociztunk, homokoztunk, gyurmáztunk, társasjátékoztunk, együtt sütöttünk, főztünk.

Az életünk nehezebb és könnyebb ciklusok váltakozásának sorozata, egymást követik a hullámhegyek és völgyek. A túlélési stratégiám lényegét egy szép verssorból merítettem, melyet nagyapám hagyott rám örökül:

„Szépen, értelmesen élni, valamit mindig remélni sötétben is lehet!”

Ennek tudatában igyekszem megtölteni minden napot, hol sírva, hol nevetve, lelkesedve, vagy elcsüggedve, hálás szívvel, vagy az Istennel perlekedve.

Roszbab időszakaimban barátaimra támaszkodva lépdelek, máskor meg én nyújtok segítő kezét azoknak, akiknek kapaszkodóra van szükségük. Megtanultam vakon kötni és horgolni, mert kreatív elmém olthatatlanul vágyik az alkotás örömére. Gondolataimat, tapasztalataimat megírom, reménykedve, hogy így könnyebb lesz feldolgoznom a velünk történeteket, és közreadom, bízva abban, hogy esetleg mások is erőt meríthetnek belőle. Kitárom lelkem, hogy megmutathassam, élni így is lehet, és így is érdemes!

Nem regénybe illő sikertörténet az életem, mert nincs happy end. Ne is legyen még néhány évtizedig! A többi meg majd hozza a sors, úgy, ahogy szokta, a maga módján, kiszámíthatatlanul, gyorsan, váratlanul, mint ahogy a szerpentin kanyarjai követik egymást, hol jobbra, hol balra. Mi pedig száguldunk rajta fájdalmasan, időnként a feket taposva, sikitva vagy kacagva, de a célt mindig szem előtt tartva; mindenből a legjobbat kihozva!

Illúzió

Mostanában gyakran eltűnődöm, milyen különös is az, hogy a fizikában tanultak alapján minden szilárdnak vélt tárgy valójában rezgő atomok sokaságának halmaza. Első hallásra nehezen hihető, hogy az asztal, aminél ülök, vagy a laptop, amin írok, felfoghatatlan gyorsasággal száguldó protonok és neutronok serege, nem pedig egybefüggő, szilárd anyag.

A látszat ellenére érdemes kicsit eltöprengenünk, hiszen nap mint nap tapasztalhatjuk, hogy mennyire mást látunk, amikor ugyanarról a dologról, eseményről alkotunk véleményt. Lehet, mégiscsak van abban valami, hogy az érzékszerveink becsapnak bennünket?

Itt van például az az egyszerű eset, amikor egy barna, hosszú hajú asszony lépdél négy lábú barátjával az utcán reggelente. Tudom, hiszen már számtalanszor hallottam, hogy sokan így vélekednek:

- Felháborító, hogy a csúcsforgalomban kell sétáltatni ezt a bűdös, bolhás dögöt itt az iskolák környékén. Nem tudna valahol máshol, félreeső utcákon lófrálni, ha már ennyire ráér? Még a végén megharap valakit ez az óriási fenevad!

Mások fókuszában pedig így néz ki ez a kép:

- Jaj, de gyönyörű ez az állat, csodálatosan csillog a szőre! Milyen értelmesen néz azokkal a nagy, barna szemekkel! Tök cuki, a labradorok olyanok, mintha mindig mosolyognának.

Az én nézőpontomból pedig így hangzik ez a történet:

Bogi egy nagyon kedves, hűséges kutya, aki féltőn vigyázza minden léptemet, ahogy a csúcsforgalomban reggelente dolgozni rohanunk. Igen, épp akkor, amikor a legtöbb ember szintén munkába igyekszik, vagy épp a gyermekeit viszi iskolába. A kis labrador szuka izmos testén megfeszül a hám, ahogy a járókelőket, kerékpárokat, a járda hibáit kerülgetve vezet célunk felé. A zebránál lábamhoz simul, felnéz rám, elveszi a felé nyújtott jutalomfalatot. Felelősségteljes munka az övé, minden veszélyre figyelnie kell. Mindig ápolt, selymes bundáját öröm simogatni, lógó füleivel, lihegéstől félig nyitott szájával pedig valóban bájos jelenség lehet...

Persze, ezt én sosem láthattam, csak lelki szemekkel, hiszen már évtizedek óta sötétben, vakon élek.

Ugyanazt látjuk, vagy mégsem?

Érdemes elgondolkozni, állítani kicsit életünk látószögén és fókuszán, mielőtt elhamarkodottan véleményt formálunk, ítélezünk. Előfordulhat ugyanis, hogy tévedünk, mert amit látunk, az csak az agyunk által megformált illúzió.

Egyedül

Lassan két évtizede, hogy látás nélkül élek. Vakvezető kutyáim segítettek át az aliglátók világából a teljes sötétségbe, együtt fedezték fel a nagybetűs élet sok-sok titkát.

Most nem a velük való közlekedés technikai kivitelezéséről szeretnék írni, hanem az átélt élmények által ébresztett érzésekről, gondolatokról.

Amíg láttam, az egész részeként együtt mozdultam a körülöttem lévő világgal. Ugyan most is hallom, érzékelem, és van tudomásom az eseményekről, helyüket változtató emberekről és tárgyakról, mégsem érzem azt, hogy egyként, a környezet részeként haladnék előre utamon. Sőt! Időnként, nagyon is ellentétesen, a harmóniából kiszakadva teszem ezt. A néha vicces, máskor meg bosszantó helyzetek töredékesen jutnak el hozzám, többnyire fantáziám ecsetével színezve ki a hiányzó részeket.

Elvesztek a szavak, eltűnt a kommunikáció, mióta a szemek beszéde némaságra kárhoztatott. Egyedül maradtam! Egyedül a gondolataimmal, az érzéseimmel a folyton változó, nyüzsgő, zsúfolt utcákon.

Gondolataimból körmök kopogása, morgás, kutyák acsarkodása rángat vissza a jelen valóságába. Megfeszül a póráz, addig egyenletes ritmusban, nyugodtan haladó vakvezető kutyám ellentámadásba lendül. Iskolázott, képzett állat, tudja, hogy nem bonyolódhatna utcai csetepatéba, ha rajta van a hám, és felelősségteljes munkáját végzi, látásomat pótolva óvja lépteimet. De ez most más. Mint később megtudom, két nagytestű kutya ugrott rá, tehát ez önvédelemnek számít. Szeretnék valamit tenni, kutyám segítségére sietni, de nem tudok. Ha feljűk rúgok, lehet, a saját kutyámat találom el. Nem beszélve arról, hogy azzal senkinek sem teszek jót, ha a verekedés hevében valamelyik dühös állat megharap. Hallom, hogy egyre távolodnak, így kutyámat szólomgatom.

- Már jön vissza, itt is van - mondja mellettem egy hölgy. - Megengeded, hogy megnézzem, nem sérült-e meg?

- Igen, sőt, köszönöm szépen! - mondom, és én is végigsimítom a kezemhez, lábamhoz bújó, ziháló, csóváló ebemet.

- Ne haragudjon, hogy nem léptem közbe, de gyerekekkel vagyok - mondja egy mélyebb hang a másik oldalamon.

- Semmi baj, megértem. Én sem mernék közbeavatkozni ilyen esetben még akkor sem, ha látnék - mondom.

- Nagyon ügyes voltál! - szól a magasabb hangú, fiatal nő a kutyámhoz, majd hozzám fordul.
- Semmi baja sincs, egyetlen karcolás nélkül megúsza. Igazítsuk meg a felszerelését, mert az viszont összekuszálódott.

Leveszem róla a hámot, megigazítva adom rá vissza.

- Hová mész?

- A rendelőbe, dolgozni - felelem.

- Épp arra mentek a kutyák is. Nehogy visszaforduljanak, és ismét rátok támadjanak! Elmegyek a sarokig, mert nem látom őket.

Megköszönve a segítséget, lassan mi is elindulunk.

- Tessék vigyázni, mert a másik utcában van két nagy kutya - szólít meg egy félénk hang. - Nem lenne jobb, átmenni a túloldalra? - kérdezi. Úgy vélem, egy iskolába tartó diák lehet.

- Szerintem is jobb lenne - ér vissza hozzánk előző segítők.

Mivel nincs pontos helyismeretem, megkérem a fiatalembert, hogy kíséren át a túloldalra. Félénk, bizonytalan minden mozdulata, talán most segít először látássérült embernek, de nagyon készséges.

A járdára érve elköszönünk, és megyünk a dolgunk után.

Pár órával később vidám hangot hallok az ablakomnál.

- Mindketten jól vagytok? Pihen a kis drága?

Néhány percig kedélyesen beszélgetünk a hölgygel, aki reggel segített, biztosítom arról, hogy minden rendben van. Amikor elmegy, furcsa érzés kerít hatalmába. Könnyeket csalogató, torkot szorító, jó érzés.

Mégsem vagyok egyedül!

Bár a sötétben elmerülő szemkontaktus nem tart minden pillanatban kapcsolatot a környezettel, ez az eset bizonyítja számomra, hogy az egység részeként tekintenek ránk. Hozzártározunk a reggelente munkába, iskolába igyekvő tömeghez. Nem intenek, nem mosolyognak, de figyelemmel kísérenk a csillogó szemek.

Ha csendes lépteink magányosnak tűnnek, ha nem is kapok nap mint nap visszajelzéseket, hálás vagyok, hogy a bajban eltűnik a sietős közöny és segítenek az emberek!

Jó tett helyébe...

Vakvezető kutyámmal bandukoltam hazafelé a munkahelyemről a tikkasztó hőségben. Ahogy a házunk kerítéséhez értem, már felfigyeltem a beszédre és a mozgásra. Parányi csólintással próbáltam „befogni” az alakokat. Amikor dobbantak a lábak, akkor jöttem rá, hogy leugrottak a kerítésről a járdára.

- Mit csináltok? - kérdeztem, csak úgy a vakvilágba, reménykedve, hogy nem fogok mellé.
- Mi köze hozzá? - csattant a pimasz válasz.
- Mondjuk az, hogy itt lakom - jött meg a bátorságom.
- Csak néhány almát szedtünk a fáról - vallotta be egy vékonyka hang.
- Több szempontból sem helyes: Mi van, ha permetszeres? Mi van, ha leestek? Mi van, ha letörik a fa ága? Soroljam még?

Mivel nem jött válasz, folytattam:

- Az eszetekbe sem jutott, hogy becsöngessetek és kérjetelek?
- De igen, de nem tetszett itthon lenni - talált hangjára az egyik fiúcska.
- Meg sem próbáltátok - vontam össze a szemöldökömet. - Ugyanis a mama itthon van.
- Úgysem adnának - mondta határozott meggyőződéssel a legnagyobb fiú.
- Miből gondolod? Próbáltad már? - kérdeztem félvállról, és beléptem a kapun a kertbe.
- Tessék várni! - szólt utánam a vékony hangú - Adna nekünk almát? Éhesek vagyunk!
- Várjatok, mindjárt jövök! - mondtam, és szabadon engedtem kutyámat.

Kisvártatva egy szatyor almával tértem vissza.

- Tessék, ez mind a tiétek. De ígérjétek meg, hogy nem csináltok többet ilyet!

A srácok megköszönték az ajándékomat és elfutottak. Nem voltak illúzióim a kérésemet illetően. Ha nálunk nem is próbálkoznak többet, a más kertjéből hivalkodóan kandikáló gyümölcsök bűnbe csábítják majd őket.

Évekkel később egy forgalmas kereszteződésben várakoztam a tűző napon kutyámmal. Mindenkinnek nagyon sietős lehetett, mert senki sem akart megállni és átengedni bennünket. Egy meleg kéz megfogta a jobbomat, úgy, ahogy egy gyermek fogja meg az anyja kezét.

- Átkísérhetem az úton? - kérdezte a kézhez tartozó kamaszos hang.

Soha senki segítségét nem utasítom vissza, a fiatalokét meg pláne nem.

- Köszönöm, nagyon kedves vagy - mosolyogtam rá.
- Megismer? - érdeklődött a srác, amikor átértünk a túloldalra.
- Hát, nem igazán. Bizonyára rég találkoztunk, és olyan gyorsan nőttök, mint a gomba.
- Egyszer almát adott nekem és a testvéreimnek - mondta szégyenlősen, lehajtott fejjel.
- Á, már emlékszem!
- Gyere már! - ért hozzánk a sürgetés.
- Sietek. Csókolom! - kiáltotta a távolodó hang, miközben a másik után futott.

Szemének tükrében

Amikor kamaszkorom derekán belekóstoltam a vakság keserű ízébe, minden álmom szétmósódott homokvárnak tűnt a tenger ostromló hullámai alatt.

Alig múlt el a tizenhatodik születésnapom, amikor - kötéssel a szememen - gondolatban végigjártam a lehetséges jövőm sötét folyosóit. Igaz, bal szememet operálták, de jobb szememmel születésemtől fogva nem láttam, így nagyon hirtelen és valóságosan tört rám a fekete magány. Reggel, amikor a kórházi csöndben elbotorkáltam a kórterem ajtajáig és félénk hangon szólítottam a nővérkét, kedves, de kijózanító szavak tudatták velem, hogy fogyaté-kossággal együtt kell saját magamnak boldogulnom. A nővérke éppen vért vett, így nem tudott segítségemre sietni. - Húzd végig a kezed az öltözőszekrényeken, a végénél balra, ha átmész a folyosó túloldalára, éppen ott a női WC - mondta, és valószínűleg szeme sarkából figyelhetett, mert néha elért hozzám egy-egy: igen, ott, most, azaz ügyes vagy!

Miután visszakecmeregtem az ágyamba, nemcsak fizikailag, de lelkileg is megkönnyebbülve, hogy szerencsésen túléltem vakságom első kalandját, megrohantak a kétségek a jövőmet illetően. Mi lesz, ha nekem így kell élnem? Hogy fogom befejezni az iskolát, hogy tanulok, már ha egyáltalán eljutok az iskola épületéig, hiszen tudtam, hogy a közlekedés igazi mumus a vakok életében. Nem beszélve a felnőtt életről! Házimunka, munkahely! Hol fogom kama-toztatni közgazdasági ismereteimet? Pénzzel bánni egy postahivatalban?

Az ki van zárva, hogy vakon alkalmazzanak ilyen felelősségteljes munkára!

De ami legjobban bántott, mégis a családalapítás tervének szétfosló reménye volt. A férfiak számára nem egy sérült lány a női ideál. Nem beszélve az anyaságról! Ki szeretné rábízni gyermekét egy vak anyukára? Megannyi kérdés, és sehol a válaszok, csak a süket csönd a fekete órákhoz. Az nem lehet, hogy ilyen reménytelenül örökre elveszítsem az életem, és eltemetve kelljen boldogulnom, ahogy nagyapám mondta: a fény sírjában.

Ő már csak tudta, hiszen ő is vakon élt fiatal korától fogva. Aztán mégis épp ez a gondolat adta vissza a reményem. Hiszen neki is van családja, két lánya, unokái...

Mire helyre állt volna lelkemben a béke, ismét viharos gyorsasággal csúsztam le a hullám-völgy mélypontjára. Ő férfi, aki, ha megkeres annyit, hogy eltartja belőle a családját, akkor már megtette, amit a társadalom elvár egy férjtől, apukától. Ha sikerül többet is adnia, mint például zenei tehetségének átcepegtetését gyermekeibe, vagy néhány fejben született esti mese, esetleg altatódal elmondásával tehermentesíteni anyukát az esti órákra, akkor máris hétköznapi hőse lesz családjának. A nőre azonban sokrétűbb feladatot osztott az élet íratlan szabályrendszere. Munkahelyi tennivalói után várja a bevásárlás, a háztartás és a gyermek-gondozás.

Nagyapám révén sok látássérült felnőttet ismertem. Tudtam, hogy a háziasszonyi tevékenység elég jól elvégezhető, ráadásul egyre több beszélő segédeszköz is könnyíti a konyhai munkát. Azonban - sajnálatos módon - kis gyermekét vakon nevelő asszony nem volt ismeretségi körömben. Talán nem véletlen? Vagy gyermektelen házasságokat ismertem, vagy olyan családokat, ahol már nagyobbak voltak az utódok, amikor a szülőnél bekövetkezett a látásvesztés. Mielőtt teljesen belerokkantam volna nyomasztó gondolataimba, a viziten lekerült a szemem-ről a kötés, és kiderült, hogy szőnyeg alá söpörhetem aggodalmaimat, hiszen visszaköltözött a fény az életembe. Ismét láttam, még ha nem is olyan jól, mint a tragédia előtt, de a semmitől sokkal többet, így felhatalmaztam magam, hogy egészséges jövőről álmodozzak és ennek megfelelően éljek. Amíg van idő, amíg lehet! Mert valahol tudatom mélyén némán ordított valami felismerésszerű, hogy ez a látás nem tart örökké. Persze minden erőmmel elnyomtam

ezt a hangot, és igyekeztem úgy tervezni, mintha garanciát kaptam volna, hogy ragyogón telik majd ezentúl minden napom.

Az iskolából eltanácsoltak, de még ekkor sem tudatosult bennem, hogy csekély látásom talán túl ingatag oszlop egy egészséges élet tartópillérének. Szerencsémre, hamar társamul szegődött egy csodálatos vakvezető kutya, és állást is kaptam egy áruházban, telefonközpontos és bemondónői munkakörben. Ennek a kutyusnak köszönhetem jövőm álomszerű folytatását. Kudlik Júlia és stábja forgatott filmet vakvezető kutyák munkájáról, amiben - többek között - én is szerepeltem Daisyvel. Sosem hittem volna, s ha más meséli, örült elképzelésnek tartottam volna azt, hogy e műsor hallatán úgy gondolja egy fiatalember egy vidéki kisvárosban, hogy számára egy aliglátó riportalany az igazi, hogy benne találta meg a nagy Őt.

A személyes találkozásra kilenc hónapot kellett várni, egy magzati fejlődés idejére volt szükség a lehetőség megszületéséhez. Ha eddig nem lett volna nyilvánvaló, most azzá vált, hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek, és akiket ő egynek teremt, azoknak eggyé kell válniuk, még ha nagyon kacskaringós és viszontagságos úton is.

Az első találkozásra egy vakvezető kutyások részére szervezett táborban került sor, ahol ő pártolótagként segítette a nővére szervezőmunkáját. Két évig ízlelgettük a közös jövő lehetőségét, mire teljes szívből elköteleződünk egymás iránt. Ma már nagykorúvá érett házasságunk. Gyermeünk is betöltötte a tizennyolcadik évet. Nem könnyű úgy általában véve sem a családi élet, az állandó alkalmazkodás, a fogyatékoság pedig még rádob egy lapáttal. Kétségtelen, hogy nálunk sincs kanálcsörgés nélkül, ahogy a közmondás tartja. Néha éket ver közénk a túlféltés, de épp ilyen súlya van a neveletésünkben vagy a tíz éves kor-különbségből adódó nézetkülönbségnek is. Úgy érzem, időnként igencsak próbára tesszük egymás türelmét. Pedig mondhatom, valóra vált minden álomom, amire gyermekként vágytam: hűséges társam, szerető gyermekem, békés otthonom, jó munkahelyem van. Ennek ellenére talán mégis valami más ad erőt, hogy újra kilépjek az önsajnálathoz gödréből, ha időnként beleesek. Márpedig beleesek, mert a vakság sötét árnya mindig itt toporog mögöttem, hogy - amint lehet - elgáncsoljon és földre terítsen...

Ilyenkor nagyon nehéz feloltni optimista ruhám és egészséges önbizalommal folytatni életem. Hiszen elhomályosodott tükrömben minden vonásom eltorzul a kiszolgáltatottság és a tehetetlenség miatt érzett dühtől.

Csak a férjem szemében láthatom meg igazi arcomat, csak az ő szeretetében ragyogó tiszta kép tükrözi vissza azt a lányt, akit hiába bújtatott a sors a vakok rongyos koldus ruhájába, az ő lelkében mégis királynő maradt, minden fogyatékosága ellenére!

Asszony lesz a lányból...

Mióta az eszemet tudom, sosem volt kérdéses, hogy egyszer majd szeretnék anya lenni.

Természetes ösztönrel játszottam a babáimmal, dajkáltam, gondoztam, oktattam és vigasztaltam őket. Ez utóbbit sajnos korán megtanultam, hiszen beteges kislány lévén, sok orvosi kezelésem estem át, mely megpróbáltatásokat csak a rendszeresen megkapott plüss állatkák tudták feledtetni velem. S ahogy lenni szokott, ha az édesanya kézen fogva vezeti gyermekét a jó doktor bácsikhoz, akkor a maciknak is mind át kell esniük ezeken a procedúrákon.

Akkor kisgyermekként nemigen láttam az összefüggéseket, hogy édesanyám azért van otthon velem, mert betegségeim miatt nem vettek föl óvodába. Én áldásnak éreztem a kényszerű állapotot, és örültem, hogy bármikor kiszaladhatok hozzá a konyhába...

Később iskolás koromban is nagy örömmel konstatáltam, hogy engem minden nap finom ebéddel vár haza anyukám, míg mások a menzán kutatnak valami ehető után.

Még ma is emlékszem a kórházi túrákra, amikor csak mi ketten szálltunk vonatra, villamosra, metróra, és sosem látott utcákon, tereken át bolyongtunk, mintha csak egy idegen város turista-látványosságait kerestük volna.

Tudom, hogy ez nagyon valószínűtlenül hangzik, de mivel egyetlen kicsi-kori emlékem sincs kórházakról, fájdalomról, szenvedésről, valami sokkal jobb dolog köthette le a figyelmem.

Mindenhol azt hallom, hogy milyen nehéz dolga van az elsőszülöttnak, ha érkezik a kistestvér, és meg kell barátkozni azzal a gondolattal, hogy már nem ő egyedül a világ közepe, hogy már nem az ő kizárólagos ajándéka anyuci és apuci ideje, hogy osztani kell a játékokon és csokikon, ráadásul általában a kicsinek van igazsága, de legalábbis rá kell hagyni mindent, mert ő még kicsi, és a nagyobbak legyen már elég esze.

Valószínűleg a bátyusom is így vélekedett, főleg, hogy problémáim okán sokszor került a nagyszülőkhöz, amíg mi orvosnál jártunk.

Ennek ellenére én éppen a fordítottját éltem meg másodszülötként:

Mintha bátyám minden nap tudatosította volna bennem, hogy ő volt itt előbb, neki van több joga mindenhez, én legfeljebb csak azt kaphatom meg, amit ő kinőtt, megunt, és anyából is csak annyi jut nekem, amennyit a testvérem hagy belőle számomra, vagy amennyit a muszáj megkövetel...

Ezért szerettem az orvosi vizsgálatokat, minden félelmetességük ellenére. Ilyenkor egész nap együtt voltunk, utaztunk, várakoztunk, csak nekem mesélt anyukám, nekem vett fájdalomdíjat, és egyáltalán, csak az enyém volt...

Erre mondják, hogy minden rosszban van valami jó!

Sok barátnőm volt az iskolában, gyakran jártunk fel egymáshoz. Nekik volt lakáskulcsuk, nekem nem, mert nálunk mindig volt otthon valaki. Ők kentek egy szelet vajjas kenyeret, ha nem volt jó az üzemi koszt, és a táskájukat a szobába bedobva, valami kellemesebb elfoglaltság után néztek. Ha a szülő hamarabb hazaért a vártnál, akkor jött a magyarázkodás, hogy ki ez a lány, és nem megmondtam, hogy ne hozz fel senkit, amikor nem vagyunk itthon, és miért nem csináltad már meg a leckédet?

Nálunk egészen máshogy ment ez. Ha feljött hozzánk valaki, anyukám őt is ebéddel kínálta, elbeszélgetett velünk, majd beteretelt bennünket a szobába, hogy együtt tanuljunk. Gyorsan elkészült a lecke közös erővel, és jöhetett a felhőtlen szórakozás.

Nem volt büntudat és nem volt magyarázkodás, persze, hiszen számonkérés sem volt...

Felnőttként sosem kérdeztem meg anyukámat, hogy ő szerette-e azokat az éveket, vagy hiányzott neki a munkahely minden fáradságával és sikerélményével?

Én akkor gyerekfejjel még csak azt láttam, hogy az anyukám mindig friss és kipihent, sosem nyugós, fáradt, ideges, vagy ha igen, akkor is csak az egészségünk miatt aggódott. Ellentétben a barátnőim agyonhajszolt, ingerült szüleivel szemben. Hozzá kell tennem, hogy nem is igazán adtunk más aggodalomra okot. Nem csavarogtunk el, jól tanultunk, bátran állíthatom, elégedettek voltunk az iskolás éveinkkel.

Apukám sokat és sokáig dolgozott, őt elég ritkán láttuk, de szerencsés természetének köszönhetően nem volt türelmetlen vagy morcos, amikor este nyolc után hazatért.

Ilyenkor bátyámmal együtt jól tudtuk, hogy nincs már játék és viháncolás, már a vacsorán és fürdésen is túlesve, rövid ideig még pajkoskodhattunk a felnőttek körül, de aztán ágyba rendelték bennünket.

Ez idő tájt már jobban értettük a testvérség lényegét, és kevésbé féltékenyen, inkább összetartó huncutsággal pusmogtunk át a két ágy közötti éjjeli szekrény felett.

Az élet nem volt hozzánk túl kegyes egészségügyi téren, de úgy érzem bőségesen kárpótolt ezért más területeken.

Tizenhat évesen már küzdöttem az örök sötétség szörnyével, de kaptam még nyolc év haladékot a fény birodalmában.

A vidám iskolai évek után munkahelyet is találtam, alaposan megromlott látásom ellenére is.

Panaszkodhatnék, hogy a fiúkkal nem volt sok szerencsém, de inkább úgy gondolom, hogy kevés kudarc után nagyon hamar elértem azt az útkereszteződést, ahonnan egy közös úton mentünk tovább párommal.

Ma már talán sok mindent másként csinálnék, ami a részleteket illeti, de a végeredmény tekintetében igazán boldog és szerencsés embernek érzem magam!

Nem volt kérdéses, hogy lesz legalább egy gyermekünk, de ha az egészségem engedi, akkor talán több is.

A pozitív teszteredmény kicsit megriasztott, de ez csak pár pillanatig tartott. Végre anya leszek, sőt, már az is vagyok, és lesz egy tökéletesen egészséges és aranyos, no meg szép kislányom, akivel elbabázhatok, mint ahogy mindig is terveztem.

Hiszen egy anyukának nincs is más feladata!

Otthon lehet, egész nap finomakat főz, esetleg ha ügyessége és kedve engedi, szép kis ruhákat varr, hímez, köt a gyermekének, akit naponta ezerszer öltöztet és fésülget, hiszen a játék közben mindig piszkos és kócos lesz.

Úgy érzem, a szülőszobától a mai napig minden élethelyzetem arról szól, hogy az arcomba nevesse, hogy tévedtem, tévedtem; mindenben tévedtem!

Minden álmom, vágyam, hitem teljes mértékben elvarázsolt mesevilág volt, olyannyira, hogy talán még az Óperenciás tengeren túl is megállta volna a helyét.

Megszületett a kisfiam, ráadásul nem tökéletes egészséggel.

Majd beleőrültem ebbe a pofonba!

Ki volt ezért a hibás?

Talán a nőgyógyász, aki több hónapon át mondta, hogy valószínűleg kislány? Vagy a genetikus, aki jó előre megmondta, hogy a lánygyermek fele annyi eséllyel öröklí a betegségeimet, mint a fiú? Csoda hát, hogy mániákusan ragaszkodtam a kislány érkezéséhez?

Vagy a játékipar, mert a polcokon csak csipkés ruhás, copfos kislányok várják az apró anyajelölteket, és édes, kantáros nadrágos fiúcskák nem kaphatók?

Talán a szüleim, amiért nem tanítottak meg nyitottan és rugalmasan reagálni minden lehetőségre??

Vagy csak a saját naivságom, hogy azt gondoltam, minden úgy jön majd az életben, ahogy kislányként megálmodtam?

Beletelt néhány hónapba, mire megbarátkoztam a gyermekemmel.

Hatalmas teher számomra az a tulajdonságom, hogyha valami nem a tervek szerint alakul, akkor bepánikolok és kétségbe esek...

Ezt ellensúlyozandó viszont jó, hogy hamar kiheverem és sokszor számomra is meglepő kreativitással igyekszem megtalálni a továbbvezető utat...

A család sem éppen osztatlan örömmel fogadta a trónörökös érkezését. Aggódtak az állapotom, de főleg az esetlegesen öröklődő betegségek miatt.

Nekem is voltak félelmeim, de lassacskán megnyugodtam, hiszen a kicsi szeme egészséges és bámulatosan gyönyörű kék volt, az apró egészségügyi probléma pedig átmenetinek tűnt csupán, kis beavatkozás után elfeledhető. Ebben is tévedtem, de erről majd később.

A kezdeti nehézségek maguktól megoldódtak, és én boldogan varrtam, kötöttem és öltöztettem a kicsi babámat, sétáltattam, és bámultam azt a csodát, ahogy minden nap egyre ügyesebb lett a gyermekem.

Az operációra tizenöt hónapos korban került sor, ez nagyon megviselt. Akkor gondoltam először arra, hogy vajon min mehetett keresztül az édesanyám annyi éven át, amikor velem orvostól orvosig járt.

Azon a félelmetesen szívszorító éjszakán tudatosult bennem, hogy van egy döbbenetes különbség a játék és a valóság között, és ez nem a fodros szoknyácska vagy a fonott haj, hanem a felelősség egy kis ember életéért.

Nekem kell határoznom, engednem vagy tiltanom, tanítanom, és játszanom, és ha rosszul döntök, annak bizony kőkemény ára lesz, amiért ez a kicsi baba vezekel.

Az élet azonban nem sok időt hagy elmélkedésre, olyan gyorsan peregnek az események, főleg egy kisgyermekes édesanya életében, hogy mire átgondolhatna egy helyzetet, már másik három kétség áll megfontolásra várva.

Négy éves alig múlt Viktor, amikor szintén elég komoly pofonnal kellett szembenéznem. Csekélyke látásom is cserbenhagyott, és a fény teljesen beleveszett a körülölelő homályba. Pedig szentül meg voltam arról győződve, hogyha jobb nem is lesz a látásom, de legalább ez kitart az utolsó napokig.

Visszaemlékeztem a tiniként átélt háromhavi sötétségre, de akkor még nem volt gyermekem, férjem, háztartásom és munkahelyem. Sebaj, az optimizmus és az önáltatás elég erős kapaszkodónak tűnt!

Úgy döntöttem, hogy ezt a néhány havi átmeneti állapotot csak túl fogjuk élni. Három évig hitegettem magam, akkor is csak a professzor úr lelketlennek tűnő őszintesége ráncigált ki az álomvilágból.

Nincs tovább, ennyi volt, és ha valami csoda nem történik, akkor ezzel együtt kell leélnem az életem...

Megint beütött a pánik és a kétségbeesés: Lehetetlen, hogy én többé ne láthassak semmit; se a férjem átható kék tekintetét, se a kicsi boldog mosolyát!

A családom régi biztonságát keresve fordultam hozzájuk, de rideg elutasítást kaptam, mert ők kezdettől fogva elleneztek és rosszallották, hogy a vakság szörnyével kézenfogva gyermekvállalásra adjam a fejemet.

Csak férjem kijózanító szavai állítottak talpra egy idő után:

- Mindig azt szerettem benned, hogy olyan talpraesett és erős vagy. Szedd össze magad! Tudom, hogy te ezzel is megbirkózol! - mondta.

Döbbenten álltam a meg nem értettség érzésével szívemben. Nem érti, hogy nem látok, tehát nincs tovább? Képtelen vagyok az izgó-mozgó gyermek után rohangálni, felelősséggel felügyelni rá, öltöztetni, orvoshoz vinni, tanítani stb.

Azonban rövid időn belül kiderült, hogy ismételten tévedtem.

Vakon is kitűnően el lehet végezni a legtöbb feladatot. Továbbra is mostam, csak épp a férjem nézte át a szárítóról lekerült ruhákat, nem maradtak-e foltosak. Vasaltam, főztem, takarítottam. Kisfiam úgy alkalmazkodott az új helyzethez, mintha ez lenne a világ legtermészetesebb dolga.

- Gyere, játszunk! - mondta. - Neked szabad a házakon is menni az autóval!

Ezzel el is volt intézve a dolog. Továbbra is maradtam Viktorkám legkitartóbb játszópajtása, és még szorosabbra font bennünket a titkos cinkosság, mert senkinek sem árultuk el, ha a kisautóval elgázoltam a játszószőnyegre felfestett bocikat.

A séták is csak egy kicsit változtak meg. Már nem én hívtam fel a kicsi figyelmét a piros autókra, labdázó gyerekekre, hanem fordítva.

Ő mesélte nekem, hogy mi látható a kirakatban, hogy üres-e a hinta, és hogy van-e szabad hely a padon, ahol megvárhatom, míg ő csúszik néhányat a homokozó csúszdáján.

Egyedül az orvoshoz kísérést engedtem át apukának, mert a túlterhelt rendelőkben nem mindig tolerálták a lassúságom, vagy hogy mindent részletesen elmagyarázzanak. Igaz, egyetlen kudarc után feladtam a próbálkozást. Nem volt erőm szembeszállni a főorvossal, amikor tapintatlan durvasággal kérdezte, hogy nincs egy egészséges ember a családban, aki elhozhatná a gyereket?

A férjem is sokat dolgozott, főállás után a másodállásba igyekezve, de főnökei toleránsan viszonyultak a megváltozott helyzetünkhöz. Így mindig volt néhány lecsúsztatható óra vagy szabadság, ha orvoshoz kellett vinni Viktort.

Sajnos elég gyakran kellett, mert a születési fejlődési rendellenességből ugyan teljesen kigyógyult, de szövődményeként mindkét fülére közepes halláskárosodás alakult ki.

Már-már majdnem tökéletesnek mondható volt az életünk, olyan, mint bárki más egészséges családé, csak ez a fülészeti probléma ne lett volna!

Gyermekünk kétévi nehézség árán tanulta meg az iskolában, hogy halláscsökkenését a szájról olvasással kompenzálhatja. De ez a két év maga volt a pokol!

Nehéz egy játékos, vidám kis fickóval megértetni, hogy az autóként használt radírgumi helyett inkább a tanárnő száját figyelje szüntelenül. Másrészt, egy egészséges gyermekekhez szokott pedagógussal sem könnyű elhítenni, hogy a gyerek nem viselkedészavaros, csak éppen játszani kezd, ha nem hall, és emiatt unatkozik.

Ebben az időben már én is dolgoztam, ügyes vakvezető kutyám segítségével köszönhetően.

Reggel együtt indultunk hármásban, Viktor elköszönt az iskola kapujában, mi pedig tovább mentünk Apaccsal a rendelőintézet telefonközpontja felé.

A munkaidő leteltével siettünk haza, ebéd, majd kis szieszta, vagy éppen házimunka után a gyermekért a napközibe.

Délután együtt tanultunk, látásomat meglehetősen jó memóriámmal helyettesítve. Aztán estig játék a szőnyegen, jó idő esetén az udvaron, vagy éppen kedvenc meséinkkel múltattuk az időt, míg férjem haza nem érkezett.

Ismét minden kezdett egy jól bejárat kerékenyomon haladni. Megszokott rutinná váltak a feladatok, és ahogy Viktor egyre önállóbb lett, úgy ritkultak a szorongó érzések a vakságom miatt.

Olyan gyorsan teltek el az évek, hogy hitetlenkedve gondolok vissza, hogy hová tűnt az a sok csodálatos élmény és érzés.

Voltak fájdalmak, kudarcok, átsírt éjszakák is? Bizonyára igen, de már ki emlékszik rájuk!

Munkatársnőimmal beszélgetve, belátom, hogy legtöbb esetben ugyanolyan nehézségeik vannak, mint nekünk.

Iskolai, munkahelyi, egészségügyi problémák, családi konfliktusok. Pedig ők nem fogyatékosággal élnek, mint én.

Sokáig azt hittem, hogy vakságom átok, mely megkeseríti az életünket. Ma már azt gondolom, hogy próbakő csupán, melyet nem lehet kikerülni vagy átugrani, csak megoldani.

Nemrég meggyújtottuk Viktor tortáján a tizennyolc szál gyertyát. Bizakodva készülünk az érettségire és a felvételire.

Igen, készülünk, mert minden szülő tudja, hogy ez nem csak az ifjak megmérettetése. Talán mi jobban izgulunk!

Gyermekeink tudásukról adnak tanúbizonyságot, és aztán belépnek a nagybetűs életbe, ahol megkezdődik a szülők munkájának értékelése.

Vajon megállják-e a helyüket felnőttként az élet rögös útjain?

Vajon elég időt töltöttünk-e velük? Megmutattunk-e minden fortélyt? Átadtuk-e minden tudásunkat nekik, hogy könnyebben boldoguljanak?

Most kiderül, hogyan éltünk, hogy gyermekeink számára követendő példa-e életünk.

Úgy érzem, a nehéz körülmények közt mindent megtettem, amivel gyermekem felelősségteljes felnőtté válását segíthettem.

Remélem, soha többé nem kell szembesülnöm azzal, hogy ismét tévedtem!

Bizalomtúra

Ma reggel is korán keltünk. A kutyusok izgatottan érdeklődtek a nap folytatása iránt. Amikor hajnalban hangoskodik az ébresztő, az általában sétát vagy biciklizést jelent, mielőtt még a fullasztó hőség a városra telepedne. Kedves négy lábúink ma azonban hoppon maradtak, csak az udvar harmatos fűvében kergetőzhetnek egy kiadósat.

Kávét főztem, szendvicseket készítettem, és a frigóban pihenő ásványvizet beraktam a hűtőtáskába. Tudom, hogy megmosolyogtatja a régimódiságom a kirándulók többségét, de nekem elég volt életemben egyszer ivóvíz nélkül maradni kis hazánkban.

Amíg én a konyhában szorgoskodtam, Imi átnézte az autót, bepakolta a csomagokat és már gurultunk is a hegyek felé.

Úticélunk a Baglyasaljai temető, ahol férjem diákkori barátja alussza örök álmát. Minden évben eljön az a reggel, amikor a kávé mellett Imi elmeséli az éjszakai álmát, ami persze Józsival kapcsolatos.

- Mikor menjünk el hozzá? - kérdezem együttérző mosollyal, hiszen tudom, hogy úgymint ide fogunk eljutni a beszélgetés végére.

Amikor sikerül megfelelő időpontban megállapodnunk, férjem vásárol néhány tő virágot, és elindulunk a hosszú útra.

Jósi néhány hónappal az előtt távozott, mielőtt találkoztunk Imivel, így nem ismerhettem őt.

Am kapcsolatunk kezdetén, amikor még volt csekélyke látásmaradványom, annyi fotót nézegettünk, számtalan történetet hallottam barátságuk mozgalmas időszakáról, hogy eljutottam arra a pontra, hogy Józsit már nem kizárólag a férjem, hanem a család barátjának tekintem. Viktor is hasonlóan érez, és kedveli ezeket az emlékezős kirándulásokat. Főként, ha az apja nagylelkű és beszállás előtt odadobja neki a slusszkulcsot.

Elhagyjuk a Tisza tó aranyban szikrázó, csodálatos látványát, és már a hármas számú főúton robogunk. Útközben Imi a barátjával töltött diákévekről mesél, mondandóját néha megszakítva tudatja velem, éppen hol járunk és milyen szépségek tárulnak elénk.

- Éhes vagyok! - közli tömören alkalmi sofőrünk.

- Akkor álljunk meg egy alkalmas helyen, mert vezetés közben nincs reggeli! Amúgy sem árt, ha kicsit levegőzünk.

Néhány perc múlva lassítunk, majd lekanyarodunk egy hepehupás földútra.

- Elég romantikus, vagy modernebb reggelizőhelyre vágytok? - teszi fel a kérdést Viktor.

- Teljesen ideális a piknikezéshez - mondom, miközben kikászálódok a kocsiból.

Madárscicsérgés, finom mezőillat és csönd. Kirámolom a hűtőtáskát, és már élvezzük is az otthoni ízeket.

- Ott van egy nagy tábla. Megnézem, mi van ráírva - mondja Viktor tele szájjal.

- Tudtátok, hogy ez az országban páratlan, csaknem eredeti épségben fennmaradt vulkáni kúp, amit verpeléti Vár-hegynek hívnak? - kérdezi, amikor visszatér hozzánk.

- Nem is hallottam erről. Megnézzük? - lelkesedek, miközben újabb adag szendvicset nyomok családtagjaim kezébe.

- Az a kis dombocska? - érdeklődik Imi.

- Nem olyan kis domb az. Ahogy elnéztem, van néhány lépcső fölfelé, de korlát is van mellette. Akkor megyünk?

Visszapakolunk a kocsiba, lezárjuk és elindulunk a poros földúton. Harapni lehet a friss levegőt, a nap meleg szeretettel cirógatja arcunkat, karunkat. A kőből, fából létrehozott természetes lépcsők nagyon meredek, így lassan haladunk. Mire felérünk a kürtő peremére, kicsit kifulladásunk, de az elénk táruló táj varázslatos szépsége megéri a fáradozást, még akkor is, ha én csak átvitt értelemben láthatom. Kérzem a fiúk hangjából, hogy nem túloznak, a panoráma valóban elbűvölő. A háttérben az Északi-középhegység vonulata szegélyezi az ég kékjét. Közöttük magasra tör a Kékes-tető, a párában is jól látható tévétoronnyal. A hegyek lábánál - ameddig a szem ellát - aranyló búzatábla ringatózik. A vulkáni kráteren ugyan észlelhetőek az emberi beavatkozás nyomai, de az uralkodó mégis a természet. Kökény, csipkebogyó, aszat, csalán és még számtalan elburjánzott növény ágas-bogas ujjá kapaszkodik a ruhánkba. Egy kőpárányon gyönyörű gyík sütkérezik. Viktor lencsevégre kapja a színpompás állatot.

- Nézd, milyen szép pillangó! - suttogja a férjem.

Jól hallom az exponálás hangját, ahogy Viktor őt is megörökíti.

Feltornázzuk magunkat a kráter peremére és megállunk a szakadék szélén. Olyan érzés fog el, mintha a földanya, Gaia szentélyében állnék. Lábaink előtt a földtörténet évmilliók múltjának néma, titokzatos világa. A nap egyre magasabbra kúszik az égen és eltüntet minden talpalatnyi árnyékos helyet.

- Lassan ideje indulnunk!

- De olyan jó itt! Mennyi csodálatos hely lehet, amit még nem ismerünk - mondja Viktor és újabb fotókat készít. - Nézd, apa, milyen szép virág! Káprázatosan élénk lila és hatalmas feje van. Megpróbálok egy közeli képet csinálni róla.

Viktor a növény felé hajol, állítgatja a fényerőt, a szöveget és még ki tudja miket, hogy a kép tökéletesre sikerüljön.

- Feküdj!!! - kiáltja Imi, és húz lefelé, maga mellé.

Ekkor már én is hallom azt, amit ő sokkal előbb észlelt. Nem tudom mihez hasonlítani, mert ilyet még soha nem hallottam.

- Viktor? - kérdezem aggódva, mert nem vagyok benne biztos, hogy hallotta a felszólítást, vagy nem vette komolyan az apja figyelmeztetését.

- Itt van ő is.

Elvonul a zúgás, a fiúk felállnak és velük együtt én is.

- Mi a csuda volt ez?

- Darazsak. Néhány pillanatra fekete lett tőlük az ég, több ezren lehettek - mondja az ifjabbik Erdős.

- Határőr voltam, de ilyet még én sem láttam.

- Egy a fejemnek repült, amikor meghallottam, hogy feküdj. Mit ne mondjak, simán zabszemszindrómám lett! Ha ezek itt megcsípnek, egy liternyi antihisztamin sem segített volna rajtunk. Horrorisztikus volt!

- Ez tényleg az volt! Pillanatok alatt kerültek elő a semmiből, és amilyen gyorsan jöttek, oda is lettek.

- Nézd, egy fahíd! Vajon régen ott víz lehetett?

- Elképzelhető, bár valószínűbb, hogy csak azért csinálták, hogy letről is megnézhető legyen a megszilárdult lávafolyam - válaszolta Imi, Viktor kérdésére.

- Ott még csinálhatunk néhány fotót?

- Igen, de aztán tényleg indulnunk kell!

Leküzdöttük a meredek lépcsőket lefelé is. Ennek az oldálnak is megvolt a maga csodálatos, festői látványa. A megszilárdult lávafolyam, mint egy megkövült vízesés ömlött le a sziklafalon. A fahíd alatt egy csepp víz sem volt, sűrű aljnövényzet, szúrós cserjék terpeszkedtek a szikrázó napsütésben a bronzszínű kövek között.

- Sikerült lefotóznod azt a nagy, lila virágot?

- Igen, azt hiszem tökéletes lett, de majd otthon számítógépen derül ki igazán, hogyan sikerültek a képek. Ugye gyönyörű helyet találtam? - nézett vissza Viktor a kocsitól a vulkán felé.

- Csodálatosat!

- Főként így, hogy nem történt baj. A természet mindig bebizonyítja, hogy olyan váratlan eseményeket tud produkálni, amikre nem vagyunk felkészülve. Az biztos, hogy a túlélő felszerelést kibővítem egy doboz Calcimusc ampullával.

- Számomra a látványnál is csodálatosabb volt az a bizalom, aminek köszönhetően elkerülhettük, hogy ez a gyönyörű nap rémálommá váljon. - mondta a férjem, és hangjából kicsengett a meghatottság. - Aggódtam, mi van, ha nem hallod meg, vagy visszakérdezel, hogy miért kéne lefeküdni... Lehet, nem ez volt a legmegfelelőbb szó, de ez jutott eszembe, amikor meghallottam a zúgást.

- Először azt hallottad?

- Igen. Fogalmam sincs honnan kerültek ide, nem láttam, csak a hangjukra figyeltem fel.

- Szerintem tökmindegy, mit mondtál volna, annyira éreztem a hangodon, hogy ez most nem ugratás, hanem valami komoly dolog. Na, anya, neked is tetszett az inergazdag kirándulás?

- Igen, bár a horror elemeket szívesen mellőztem volna.

- Pedig direkt a te kedvedért rendeltük a darazsakat, hogy legyen miről írnod.

- Kösz, igazán figyelmesek vagytok! - válaszoltam nevetve.

Majd búcsút intve a kürtőnek és a ringó búzakalászkodnak, visszakapaszkodtunk az országútra.

Mi legyen az ebéd?

Bizonyára sok háziasszony osztja azt a nézetemet, hogy egy három fogásos ünnepi ebédet könnyebb megfőzni, mint kitalálni. A családom meg azért kap idegösszeomlást attól, ha felteszem ezt a látszólag egyszerű kérdést, mert az általuk adott válaszokat illetően vétőzom meg:

- Az nem jó, mert nincs itthon hozzá minden „alkatrész”. Vagy: - Jaj, ne már, nem illik össze a gyümölcsleves meg a káposzta! Nem, a paradicsomos sem illik hozzá! Hascsikarást akarsz kapni?

Ilyenkor több ötletes megoldással rukkolnak elő. Egyik lehetőség, hogy azt mondják:

- Főzz valami nyersret!

A másik, hogy szó nélkül faképnél hagynak. Mentségükre legyen mondva, hogy sosem kritizálják az elkészült menüt. Az meg az én javamra legyen írva, hogy sosem főzök olyat, amiről tudom, hogy a család valamelyik tagja nem zárta a szívébe.

Tehát ilyen előzményekkel kezdünk hozzá a szombat reggelhez. Problémáinkat tetézi, hogy két napja lázas vagyok, és hogy végre nem esik az eső, így a srácok kertet szeretnének rendezni, mert már dzsungelben lakunk. Ennek ellenére Imi kedvesen felajánlja, hogy elkészíti az ebédet, ha nem érzem jól magam. Én viszont már nem érzem annyira rosszul magam, hogy figyelmen kívül hagyjam, hogy ő ma sövény- és fűnyírást tervezett. Tehát elfogadom a segítségét, de a menü kitalálásában számításba veszem, hogy ne kelljen vásárlással tölteni az időt, és lehetőleg el tudja készíteni az étket egy férfi magasabb szintű szakács-képesítés nélkül is.

- Rakott krumpli? - kérdezem reménykedve. - Van hozzá minden és roppant egyszerű.

- Jóóó! - válaszolják kórusban, mire kiül az elégedettség az arcomra, hogy elsőre kiböktem a tökéletes ebéd ötletét. De korai volt az öröm, hiszen ez még csak fél megoldás.... Fejben leltározom a hűtő tartalmát.

- Megvan még a karalábé?

- Szerintem, igen - mondja a férjem, és felülmúlhatatlan tehetséggel kitalálja a gondolatomat.

- Karalábélevesre gondoltál?

- Igen. Akkor nem kell vásárolni menni és hamar el is készül - folytattam az okfejtést.

- De akkor segítened kell, mert azt nem tudom megfőzni - válaszolja Imi reménykedve.

- Persze, azt seperc alatt megcsinálom - nevetek rá, és már ki is perdülök a konyhába, lelkesedésemmel palástolva nem túl fényes közérzetemet. Mire feldobom a tojást és a krumplit egy-egy fazékban főni, ő levetkőzteti a karalábét, és hozzálát kolbászt szeletelni.

Nem tudom milyen indíttatásból, elkezdem sorolni a levesfőzés mozzanatait, hiszen abban egy pillanatig sem reménykedtem, hogy a férjemet érdeklő olyan hétköznapi étel elkészítésének fortélyá, mint a karalábéleves.

- Ebben a kis fazékban vajon megpároljuk a kis kockákra vágott karalábét - kezdem a monológot.

- Ha tudod, miért kérdezed? - vág közbe Imi.

- Mit tudok én? - nézek rá csodálkozva. - És nem is kérdeztem semmit!

- Dehogynem, most kérdezted, hogy vajon megpároljuk a karalábét?

Elsőre nem esik le a tréfa, értetlenül bámulok rá, így a *vajon* szót hangsúlyozva ismételi a kérdő mondatot:

- Azt mondtad, tudsz karalábé levest főzni. Akkor miért kérdezed, hogy vajon megpároljuk a karalábét? - mondja, és hangosan csörömpölve leesik végre nálam is a tantusz. Mindketten nevetünk.

- Mi ez a hangoskodás, fiatalok? - toppan be a nagykorú a konyhába. - Segíthetek valamit?

- Nos, első kérdésedre a válasz, hogy édesapád humorpárnán aludt, így nagyon pihent ötletei vannak.

Elmeséljük neki a történetet, esélyt adva, hogy ő is jól derüljön a magyar nyelv kétértelműségén. Mivel nevetés közben elcsen az apja elől, a vágólapról egy karika kolbászt, a második kérdését kezdem firtatni:

- Azt mondtad, segítesz! - fordulok felé.

- Épp azt csinálom! - mondja pimaszul. - Eltüntetem a selejtet...

- Jobban örülnék, ha megmosnád a salátát, amit tegnap hozott nagyapád, amíg én elkészítem hozzá a levet.

- Megcsinálom azt is, de előbb be kell vinnem némi kalóriát, hogy dolgozni tudjak.

- Éhes vagy? Kérsz melegszendvicset vagy pirítóst? - Próbálom eltéríteni a szándékától, amelyet már jól ismerek, hiszen minden alkalommal beveti, amikor rakott krumplit készülünk csinálni.

- Neeem! Főtt tojást szeretnék enni és vajas kenyeret. Na meg ezeket a selejtes kolbikarikákat is eltüntetem - és ügyesen kicselezve az apja védelmi vonalát, ismét elburkol egy szelet kolbászt.

Imi a fia fenekére csap a konyharuhával, én színlelt haraggal tiltakozom.

- Ne már, úgyis tudom, hogy több tojást főzöl, mint amennyi kell a kajába - mondja, miközben átkarol, hogy a hátam mögül elvehessen egy tojást a hideg vízből.

Észreveszem, megcsiklandozom, mire kifordul az ölelésből.

Nem tudom, hogy más családoknál is így van-e, de én már megtapasztaltam, hogy eleve érdeemes dupla adag tojást főzni, hogy maradjon elegendő a rakott krumpliban is. Igaz ugyan, hogy bármelyik napon lehetne főtt tojást reggelizni, de senkinek sem jut eszébe. Ellenben, ha ebéd-alapanyagként kerül asztra a főtt tojás, akkor nagyon résen kell lennie a háziasszonynak, különben szublimálódnak a gusztusos sárga-fehér karikák. Mire Viktor végzett a saláta mosással, én megpucoltam a tojásokat. Jól tudja a fiam, hogy számítok az egészséges étvágyukra, tehát nyugodt lelkiismerettel keni a vajas kenyeret és halmozza rá a finomságokat. Mikor elkészül az első szendvics, Imi elkéri az ásványvizet Viktortól. Amint érte nyúl a kis gyanútlan, az apja már le is nyúlta a kenyerét.

- Hé, ez aztán... - de nem tudja befejezni, mert az apja közbevág:

- Ne méltatlankodj, én csak revansot vettem a kolbászokért, mert senki nem packázhat velem büntetlenül!

Viktor leteszi a második szelet kenyeret, de most elővigyázatosan fogja a szélét, míg meg-
rakja.

Én meg sem próbálom titokban elcsenni, nyíltan lépkedek ujjaimmal a szendvics felé.

- Ne türelmetlenkedj! - mondja nevetve, miközben megbökdösi az asztalon doboló ujjaimat. Színpadiasan a tányéromra teszi az elkészült mesterművet, de amíg pusztit nyomok az arcára, már el is csente onnan. Jót nevetnek meghökkent ábrázatomon, amikor észlelem a turpisságot.

- Na, adod vissza! - játszom a sértődöttet.

- A pusztit vagy a kenyeret? - évődik, de közben egy puszi kíséretében visszateszi a reggelimet a tányéromra.

Végre nekilát a saját szendvicse elkészítéséhez, de közben eszébe jut valami:

- Anya, csinálsz nekem teát?

Átverést sejtve rázom a fejem, hogy nem, de mire lenyelem a falatot, meggondolom magam.

- Ha akkor is jó lesz, miután befejezem, akkor szívesen...

Később a tea mellett rájövök, hogy mennyire gyorsan szaladnak a percek, jól elbohóckodtuk az időt.

- Kinek fog kelleni az ebéd, ha most mindnyájan jóllaktunk?

- Ne aggódj! Mire végzünk a kerttel, egy lovat is meg fogunk tudni enni, nemhogy egy jénai rakottkrumplit - válaszolja a férjem, Viktorral nagy egyetértésben.

Igaza lett. Késő délután volt, mire befejezték a hangoskodást a kertben. Fürdés után fáradtan és farkaséhesen ültek asztalhoz, de azért a reggeli bohóckodás folytatásához még volt energiájuk, miközben elpusztítottuk a kései ebédet az utolsó morzsáig.

Fehér bot napján

Ha hinnék a véletlenekben, akkor bizonyára úgy kezdeném a történetemet, hogy számtalan szerencsés véletlen alakította az utamat, amíg eljutottam a mai napig, amikor kimondhatom: immár 20 éves évfordulómat ünnepelem a munkahelyemen.

Tulajdonképpen a végeredményt illetően semmi jelentősége annak, hogy isteni elrendelésnek vagy szerencsés véletlennek fogom fel az eseményeket, így inkább nem is bonyolódok bele filozófiai okfejtésekbe, csak elmesélem, hogyan csöppent az ölembe két évtizede ez a lehetőség.

Amikor megszületett a kisfiam, beköttem a vezetékes telefont, minden eshetőségre felkészülve. Akkoriban még nem volt elterjedve a mobiltelefon, szerencsésnek érezhette magát, aki birtokba vehetett egy válaszfal-tégla méretű készüléket, hogy ne kelljen a sarki nyilvános fülkéhez rohagálnia baj esetén. Ha az utcán vagy utazások alkalmával nem is sokat ért a vezetékes telefon, azért adott némi biztonságérzetet, amikor otthonunkban tartózkodtunk. Az idő még tizenhatos kiscipőben is gyorsan futott, Viktorkám közeledett a második születésnapjához, amikor egy októberi ködös délelőttön megszólalt az a bizonyos készülék, amit szerencsére sosem kellett éjszakai vészhelyzetekre használni. Felvettem a telefonkagylót és bemutatkoztam. A vonal végéről udvarias, mély férfihangot hallottam. Ő is bemutatkozott, majd megkérdezte, lenne-e kedvem a helyi orvosi rendelőben dolgozni telefonközpontsként. Első döbbenetemben egy halk perszén kívül nem sokat tudtam kinyögni. Leendő főnököm közölte, hogy akkor másnap tízre vár a rendelőben, hogy megbeszéljük a részleteket. Amikor bontottuk a vonalat, ezernyi kérdés tolt elő agyam hátsó zugaiból, amiket jó lett volna feltenni ennek az ismeretlennek.

Az első példál rögtön az, hogy honnan tudta, hogy ezen a telefonszámon egy olyan embert ér el, akinek hön áhított vágya, hogy munkát kapjon.

Mindegy, vontam meg a vállam, ha ezt az első lehetőséget ki is hagytam, holnap fényt derítek ezekre a titokzatos dolgokra.

Így is történt, másnap vakvezető kutyámmal, Daisyvel elkutyagoltunk a házi-orvosi intézménybe, felkaptattunk a lépcsősoron az emeletre és körbejártuk a folyosót. Egy készséges, fiatalos hang szólított meg, hogy segítségét felajánlja. Bemutatkoztam és tudtára adtam, hogy reményeim szerint munkatársak leszünk, ha minden összejön, mert mi bizony állásinterjúra jöttünk és a főnököt keressük. Évi elkísért az igazgatói irodába, majd magunkra hagyott bennünket.

- Nos, gondolkodott a tegnapi ajánlatomon? - kérdezte az empatikus férfi, miután helyet kínált és leültünk.

- Ha a részleteket illetően sikerül megegyeznünk, továbbra is szívesen vállalnám a munkát, de...

- Úgy gondolom, nem lehet olyan kérdés, amire ne találunk megoldást - szakított félbe biztató mosollyal. - Úgy látom, nagyon nyugodt kutya, bírni fogja a hat órát egy helyben?

- Igen, természetesen. - hebegtem. - Ez lett volna az első kérdésem, hogy dolgozhatunk-e ketten is ebben az egy munkakörben, mert én csak vele tudok közlekedni - magyaráztam.

- Ha nem kér külön gázsit, nincs ellene kifogásom! - válaszolta.

Egyre inkább akartam ezt a munkát. Amilyen mázlim van, még a végén nemcsak biztos állásom lesz, de még a világ legrendesebb főnökével is büszkélkedhetek. Nem tagadom, első találkozásra nagyon szimpatikus lett ez a segítőkész, humoros férfi. Nálam a közmondás valahogy úgy hangzik, hogy aki a kutyámat szereti, rossz ember nem lehet...

- Nézze, én hat órában gondoltam alkalmazni, ha lehet, akkor már holnaptól. Sajnos a fizetés nem alkuképes, mert szorítanak a keretek, de minden másban meg tudunk egyezni. Két nap lenne a betanulási idő, október 15-től pedig íránk a szerződést.

Amikor kimondta az összeget, nem akartam hinni a fülemnek. Az általa ajánlott fizetés több volt, mint amit remélni mertem. Előző munkahelyemen - igaz, ott csak négy órában alkalmaztak - kevesebb, mint a felét fizették bruttóban. Mivel így már nem maradt tisztázatlan kérdés, véglegesítettem a döntésemet egy lelkes igennel.

- Akkor most lekísérem, és bemutatom a közvetlen munkatársának, vele megbeszélheti a részleteket - állt fel a főnököm.

- Lehetne még egy kérdésem? - fordultam hátra, mielőtt kiléptem volna az iroda ajtaján.

- Mondja csak...

- Hogy talált meg engem?

- Felhívtam az Önkormányzat szociális osztályát, ott adta meg a telefonszámát Vígh Julika.

Nagyot nyeltem, mert fogalmam sem volt, ki ez a hölgy, és hogy neki honnan van meg a számom, de azért mosolyogva megköszöntem a tájékoztatást.

Még szerencse, hogy kettőnk közül legalább Daisy higgadt tudott maradni, mert nekem fogalmam sincs, hogy jutottunk akkor haza, annyira a föld fölött jártam.

Egész nap röpködtem és izgatottan meséltem mindenkinek, akivel csak találkoztam, hogy milyen nagy szerencse ért. Sok ember hetekig, hónapokig keresi a megfelelő állást, nekem meg már másodszorra pottyán az ölembe a lehetőség, mint egy égi áldás.

Ahogy végiggondoltam, milyen váratlanul lettem áruházi bemondónő, eszembe is villant, hogy még mindig nem tudom, kinek is köszönhetem az új állásomat.

A férjem is meglepődött, ő sem tudta összerakni az információ-töredékeket egy jól értelmezhető egészé. Délután vásárolni mentünk és beugrottunk a sógornómhöz, hogy neki is elújságotjuk a jó hírt.

- Na, elvállaltad? - kérdezte mindentudó hangon.

- Természetesen. Soha sem gondoltam volna, hogy egyszer munkám lesz ebben a városban, de te honnan tudod?

- Vígh Julikától...

- Oké, helyben vagyunk. Akkor most már én is megtudhatnám végre, hogy ki a jótevőm?

- Tulajdonképpen én - mondta a sógornóm a kávéfőző mellől.

Felhúztam a szemöldökömet magyarázatra várva.

- Amikor Brankovics László felhívta Julikát, hogy tudna-e ajánlani egy csökkent munkaképességű embert a telefonközpontba, akkor ő rám gondolt. De tudod, hogy én megőrülnék, ha napi hat órát egy székhez ragasztva kellene dolgoznom. Ez nem nekem való, ezért javasoltalak téged.

- Á, így már értem! Köszönöm szépen! Nem fogod megbánni?

- Egészen biztosan nem. De annak örülök, hogy te elvállaltad. Meglátod, jó kis nyugis munkahelyed lesz!

Efelől szemernyi kétségem sem volt. Épp ezért nem értettem a sógornóm döntését, de nem faggattam a miértekről.

Peregtek az évek, a tizenhatos cipőcskéből negyvenegyes lett. Néha úgy tűnik, mintha az idő is nagyobbakat lépne. Az elmúlt évtizedekben úgy volt legalább négy-öt munkahelyem, hogy ugyanabban az épületben, ugyanazon helyiségben maradtam. Az intézmény neve és a főnökség változott, munkatársak jöttek, mentek, és talán csak az maradt a megszokott, ahogy felveszem a telefont, és azt mondom:

- Rendelőintézet. Jó napot kívánok!

Hogy mit hoz az élet, nem tudom. Nem tudom, hogy lesz-e huszonötödik vagy harmincadik évforduló. Tulajdonképpen eddig nem is nagyon jutott eszembe, hogy számon kellene tartani, meg kellene ünnepelni ezt a napot. Valamiért azonban csak lehet jelentősége annak, hogy épp a fehér bot napján ért ekkora szerencse. Talán azért, hogy minden évben emlékeztessen rá, hogy vakon is lehet hasznos és értékes életet élni...

Isten útjai kifürkészhetetlenek...

Az utóbbi időben egyre negatívabban gondolok munkahelyemre. Arra a munkahelyre, ahová annyira vágytam, aminek annyira örültem, majd húsz évvel ezelőtt, amikor megtudtam, hogy engem választottak a munkakör betöltésére. Akkor még csökkentlátóként sokrétű feladatom volt. A telefonközpont kezelése mellett én ügyeltem a folyosók megfelelő világítására. A postás által átadott küldeményeket rendszereztem és széthordtam a rendelőkbe. Személyesen és telefonon tájékoztattam a betegeket a rendelési időkről és más tudnivalókról. Gyakran elkísértem az idősebbeket a megfelelő ajtókhöz, babakocsikra vagy pici babákra vigyáztam, amíg az anyuka felszaladt az anyatejgyűjtőbe, vagy épp az illemhelyet látogatta meg. Elég nagy volt nálam a forgalom. Mindig tudtam, ki mikor érkezett, mikor távozott, hová ment, visszajön-e még, hiszen a kulcsos szekrényt is én kezeltem.

Mint a legtöbb munkahelyen, nálunk is fordult az idő kereke, sok változást hozva. Többször is volt munkáltatóváltás, de más okok is, melyek miatt fel kellett hagyni a régi rutinnal. Mint például látásom teljes elvesztése. Az idő tájt sokáig rettegtem attól, hogy elveszítem kedves munkahelyemet. A feladataim egyre csökkentek, de én mégis maradtam vakvezető kutyusommal együtt. Először egy postaládaszekrény került felszerelésre az egyik helységben, hogy ne zavarjuk a rendelést a küldemények átadásával. Később a kulcsos szekrény is megszűnt a praxisok magánkézbe kerülésével, és ezzel együtt a bejelentkezések is. Az internet térhódításával együtt a mellékek többségét fővonalakra cserélték. Feladataim leredukálódtak. Néhány mellék kapcsolása, illetve élő telefonkönyv-szolgáltatás, miszerint elmondom, hogy már nem én kapcsolom a kért melléket, hanem a következő fővonalon érhető el. A villanykapcsolókat még én kezelem, kollégáim instrukciói alapján. A rendelési idők is megváltoztak. Míg régen folyamatos volt az ellátás, egy ideje már 13 órától elköszönnek, és a 16 órakor kezdődő ügyeletig nem tartózkodik felnőtt háziorvos az épületben.

Kényelmetlenül érintett, hogy a délutáni órákban nem tudtam orvost kapcsolni. Nagyon megviselt, amikor csak széttárt karokkal mentegetőztem. Igazán akkor keseredtem el, amikor egy súlyos beteg hozzátartozója leordította a fejemet:

- Maga csak azért van ott, hogy megmondja, hogy nincs ott senki?

Tulajdonképpen akármilyen szánalmasan is hangzik: igen!

Ráadásul azonkívül, hogy nem tudtam érdemben segíteni, még az is gyötört, hogy mit tennék, ha a saját családom tagjai közül lenne valaki rosszul ebben az átmeneti időpontban. Igaz, a kórház sürgősségi osztályára bármikor lehet fordulni, de sok ember, például idősek vagy fogyatékkal élők, nem tudják odavinni családtagjaikat, mint ahogy én sem a férjemet, ha esetleg őt érné valami baj.

Napról napra depressziósabb lettem az értelmetlen munka miatt. Itt kell ülnöm a telefon mellett, nemritkán teljesen egyedül, ami egy ilyen nagy intézményben elég félelmetes. Sosem attól tartottam, hogy betörnek és elvisznek értékes műszereket vagy számítógépeket, és attól sem, hogy engem bántanának.

Az nyugtalanított, hogy adott esetben esetleg nem tudok megoldani majd egy helyzetet, ha valaki összeesik, elájul és az az életébe fog kerülni. Miattam. Vagy az érthetetlen változások miatt...

Egy-egy vitás helyzet után könnyeimet törölgetve érlelődött a gondolat: felmondok. Aztán jöttek az ellenérvek: ha már ilyen szerencsém van, hogy a „semmiért” is fizetnek - ahogy ezt egy elmés ismerősöm megfogalmazta, akkor örüljek, hogy van munkahelyem. A legkijózaní-

több érv gyermekem iskoláztatásának finanszírozása volt. Ezzel az érveléssel nem lehet vitatkozni. Hasznos vagy értelmetlen munka, nem lényeg, ha időben a folyószámlára kerül a fizetés.

De azért az embernek van önérzete és önbecsülése is. Elég lehangoló és destruktív érzések, gondolatok kerítettek hatalmukba ilyen esetekben.

Szerintem már a családom és a barátaim idegeire mentem a nyafogással, mennyire utálok ezt a helyzetet. Tulajdonképpen nem a munkahelyet, hiszen jobb esetben azt csinálhatnám, amire mindig is vágytam: segíteni az embereknek.

Igaz, azért ezt kicsit másképpen képzeltem kislányként. Orvos szerettem volna lenni. Ha korai látásromlásom miatt az nem is lehettem, mégis egy orvosi rendelőben dolgozhatok és pirulák helyett információkkal szolgálok a betegek minél hamarabbi gyógyulása érdekében.

Bárhogy is csavartam a gondolataimat, érveimet, végül mindig arra jutottam, hogy a jelenlegi anyagi helyzetünkkel, az iskolai végzettségemmel, a kisváros lehetőségeinek korlátozottságával örülnöm kell, hogy tizennyolc éve folyamatos munkaviszonyom van, amit - valljuk be - manapság egyre kevesebben mondhatnak el magukról.

De mit kezdjek a lelkemmel, a lelkiismeretemmel?

Ez a hét megint elég zűrösre sikerült, több esetben rajtam csapódott le az érthetően ingerült emberek dühe. Álltam a sarat, mint rendesen, nyugodt, mosolygós kedvességgel igyekeztem a legjobb megoldást kitalálni. Minden esetben sikerült kielégítő eredménnyel zárni a beszélgetést.

Amikor barátnőmnek elpanaszoltam a délutáni e-mail váltások során a problémás helyzeteket, akkor jöttem rá, hogy minden esetben úgy tettem le a készüléket, hogy nem hagytam kétségek közt vagy válasz nélkül a telefonálót. Még sosem csaptam le ordítva a telefont, hogy:

- Értse meg, nem tehetek semmit, várja meg az ügyeletet!

Még minden esetben sikerült olyan kompromisszumos ajánlatot tenni, amelytől lehiggadtak a kedélyek, és még a bocsánatkérés is rendszerint elhangzik, amiért én lettem e kellemetlen helyzet céltáblája, rám záporoztak az elégedetlenség puszkagolyói.

Beugrottak azok a képek, amikor kórházakba telefonálva, egy kurta „nincs bent” vagy „foglalt” után lecsapta a központos a telefont. Volt, hogy háromszor hívtam vissza ugyanazt a számot, és köszönés helyett azzal kezdtem a beszélgetést, hogyha még egyszer levágja a telefont, kirúgatom! Csak ezek után mutatkoztam be, közölve, hogy melyik rendelőintézetből telefonálok és milyen okból kifolyólag.

Talán ezért is igyekszem minden alkalommal türelmesen végighallgatni az érdeklődőt és megoldást találni a gondjára.

Ma reggel ezzel a gondolattal ébredtem. Talán, ha nem is jut a tudomásomra, de lehet, hogy sok ember számára volt bizonyos értelemben életmentő a velem való beszélgetés. Lehet, hogy csak a lelke lett könnyebb, mert kiönthette valakinek a szívét, de az is lehet, hogy időnként én mondom ki azt az egyébként kézenfekvő megoldást, ami csak az idegesség, stressz hatására nem jut eszébe a telefonálónak.

De az is előfordulhat, hogy valóban nincs tisztában azokkal a lehetőségekkel, melyek segíthetnek a nehéz helyzetekben.

Hálás vagyok ezért a felismerésért, hiszen általa rádöbentem munkám értékére, és arra, hogy nem az a fontos, hogy ki mit dolgozik, hanem, hogy a feladatait miként végzi el!

Epebaj vagy elmebaj?

Napok óta rossz a hangulatom. Fáj a jobb oldalam a bordám alatt. Fáj, ha ülök, ha állok, ha fekszem. Akkor is, ha eszek, és akkor is, ha nem, de leginkább nyomásra érzékeny, olyankor érzem azt a feszítő, kellemetlen érzést. Mintha duzzadtabb is lenne, és tényleg, olyan nehéz és fura érzés, mintha ott nyomná valami, ami - kizárásos alapon - csakis kő lehet. Valami görcsfélét is tapintok azon a helyen, bár ebben azért nem vagyok biztos.

Egészségügyi intézményben dolgozom, így ha lehet, inkább elkerülöm az orvosokat. Nincs velük semmi bajom. Nagy általánosságban, mint emberekkel és kollégákkal egészen jól kijövök. Tök jókat lehet velük viccelődni, beszélgetni, kötésmintákat cserélni, főzőcskézni. Ám, mint páciensnek, nem igazán lett a szívem csücske egyik sem - a sokféle kínzóeszközzel felvértezett, fájdalmas terápiákkal fenyegető, fehérvérű „mumus”. Pláne, hogy már legalább egy éve alkudozok a háziorvosommal egy vizsgálat miatt. Sok éve hallom a tudományos műsorokban, hogy a gyomor- és béltükrözés már fájdalommentesen elvégezhető egy kapszulába rejtett kamera segítségével. Ehhez képest nekem még mindig a hagyományos és nagyon kellemetlen „csőnyelést” tukmálják, már ha hagynám, de ilyenkor inkább meggyógyulok. Vagyis átmeneti időre nem veszek tudomást a problémámról, illetve alternatívákat keresek.

Legkézenfekvőbb a diéta. Kedves dietetikus ismerősöm el is lát mindenféle tanácsokkal, amik kétségtelenül egészségesek és hasznosak, csak betarthatatlanok. Legalábbis számomra. Nem mondhatnám, hogy az önmegtartóztatás hőse lennék, főként, amikor a családom körberajong és benyújtja az igényét finomabbnál finomabb ételekre. Ezen étkek hozzávalói legtöbbször az ízletességük mellett nemigen tartoznak az egészséges reformkonyha alapanyagai közé: füstölt hús, káposzta, hagyma, szalonna, kolbász stb. Nem is sorolom, mert már ettől is hasogatni kezd ott jobb oldalt a bordaív alatt!

Mielőtt végre elszánnám magam, hogy berobogjak a háziorvosomhoz, úgy döntöttem, felkészülök, ne érjen váratlanul az elkerülhetetlen.

Ha már a Google a barátom, akkor mellültem és csevegést indítványoztam vele.

A véleménye elkésztető. Jaj, Istenem! Nálam minden tényező hatványozza az epekőre való hajlamot. Pechemre nőből vagyok, túlsúlyos, volt már a családban egyenes ágon, épp az édesanyámnak, és már negyven éves is elmúltam. Igaz, csak néhány hónappal, de a statisztika szerint ettől az életkortól kezdve jócskán megugrik a rizikófaktor.

Ami reményre ad okot, hogy sosem volt magas a koleszterin értékem, nem görcsölök, csak szimplán fáj, és még nem sárgultam be. A következő sorban, persze, azt ecsetelték a cikk szerzői, hogy ezek a tünetek nem szükségszerűek. Sőt! Az esetek túlnyomó többségében egyáltalán nem okoznak a kövek problémákat, csupán más betegség kapcsán, véletlenül derül fény a létezésükre.

Elhatározásra jutottam: diétázni fogok és pár napig várok. Úgysem tehetek mást, hiszen hétvége jön és pénteken már a fű sem nő... Ha belázasodnék vagy besárgulnék, akkor mentő és elkerülhetetlen a szike!

Mire lehiggadtam, eszembe jutott még valami. Talán nem is epekő, hanem gyomorfekély?

Na, ismét vállon veregettem a virtuális barátomat, hogy világosítson már fel ezügyben is! Megtette. Erre aligha van esélyem. Legalább ezt megúsztam! Sokkal ritkábban fordul elő, elviekben nem vagyok tagja a veszélyeztetett csoportnak, ráadásul teljesen más tüneteket produkál!

Na jó, ez már majdnem beteges és én kicsit sem vagyok hipochonder! Legalábbis szerintem...

Ezért levettem napirendről a témát.

Akárhányszor emlékeztetett a jobbam egy-egy fájdalmas felkiáltással, sutba vágtam és csak azért is másra koncentráltam. Főztem, mostam, Braille-írást tanultam, kötöttem, kutyám társágában nagyot sétáltam, majd bementünk dolgozni, és mindeközben igyekeztem vidáman mosolyogva tudomást sem venni az időnként oldalamat bökdöső problémáról. A munkaidőm leteltével, mielőtt haza vettük volna Bogival az irányt, még elszaladtam a mosdóba. Sajnos, a szaladtam szó szerint értendő. Az elmúlt tizenhat év alatt még nem sikerült hozzászoknom, hogy zéró látással érdemes alapra állítani a sebességfokozatomat. Ennek következtében frontálisan ütköztem egy nyitva felejtett ablakszárnyal. Ám minden rosszban van valami jó! Még akkor is, ha ez ebben a pillanatban nehezen volt hihető számomra. Mire felocsúdtam, bevillant a felismerés: a minap jártamban-keltemben összefutottam egy félig csukott ajtóval, és...

Rohantam a legközelebbi ajtóhoz, hogy meggyőződhessenek feltevésemről. És ígeen! Az ajtókilincs épp abban a magasságban van. Hát persze! Most már egészen világosan emlékszem. Amikor találkoztam a bizonyos csapóajtóval, a kilincse át akart költözködni az oldalamba. Nem sikerült neki, ettől eltekintve iszonyatosan fáj a próbálkozása.

Ezek után alig vártam, hogy hazaérjek és megkérjem a férjemet, hogy vegye szemügyre a fájó részemet. Mi tagadás, némi nonfiguratív mintázatot fedezett fel azon a tájékon.

Azóta eltelt még két nap, és most már teljes bizonyossággal állíthatom, hogy műtét nélkül úsztam meg az „epebetegségemet”.

Több, mint egy ajándék.

Szia, Hugi!

A főzéssel kapcsolatos bonyolult kérdéseidre csak később válaszolok, egyrészt, mert át kell gondolnom a te szemszögedből, másrészt fogytán az időm. :D

Mielőtt elrohanok munkába, lenne egy villámkérdésem:

Viktor hazahozott egy kölyök németjuhászt. Nem akarod örökbefogadni?

Vasárnap eljöhetnél érte, ha neked is alkalmas.

Várom válaszod!

Puszi: Marica

Control, Enter, és már el is küldtem az e-mailt október 30-án 9 óra, 12 perckor a barátnőmnek, akit már jó ideje mi is - a családja által ráruházott - hugi becenévvel illetünk. Miközben kiléptem a programokból és kikapcsoltam a laptopomat, mosolyogtam, mert elképzeltem a „kutyatulajdonos” örömét, amikor elolvassa az üzenetemet.

Történt ugyanis, hogy néhány héttel ezelőtt - többek között - egy színes papírból hajtogatott németjuhász kutyát kaptam a fiamtól születésnapomra. Viktor tudja, hogy a fajta szerelmese vagyok, és imádom a saját készítésű, tapintható ajándékokat. A hegyesfülű nagyon élethűre sikerült, igaz, meg is dolgozott vele az alkotója. Még ebben a papírkutyában is annyi büszkeség van, olyan szép a tartása, a testfelépítése, hogy káprázatos. Amikor megmutattam a barátnőmnek az origamit, azonnal felismerte, hogy ez bizony egy éberem figyelő németjuhász. Pedig ő születésétől fogva nem lát, tehát nincs emlékképe, mint nekem, csupán tapintás alapján, a jellegzetességekből ismerte fel az állatot. Ha én kutyabolond vagyok, akkor ő hatványozottan az. Így természetesen ő is benyújtotta az igényét Viktornál. A kérés meghallgatásra talált, de lassan született meg az újabb négy lábú. Elvégre a kutyák két hónapi vemhesség után jönnek a világra, tehát nincs mit a fiam szemére vetni.

Hugi többször is jelezte leveleiben, hogy mennyire boldog, amiért újabb darabbal fog bővülni a kutyás gyűjteménye, ezért gondoltam, hogy azonnal értesítem a jó hírről egy soron kívüli levélben, amikor Viktorom bejelentette, hogy végre elkészült az ebbel.

Egy óra múlva csörgött a mobilom. Fogadtam a hívást:

- Jó napot kívánok! Befoga Dóra vagyok, a fajtamentő szolgálattól... - hallottam az ismerős hangot a telefonból, mielőtt megszólalhattam volna.

Humoránál van, biztosan örül az ajándékának - gondoltam.

- Mekkora az a kutya?- váltott komolyra a vicces bemutatkozás után.

- Kicsi - válaszoltam értetlenül, és még hozzá akartam tenni, hogy pont akkora, mint az enyém, de addigra már záporoztak tovább a kérdések:

- Hol szedte össze Viktor? Egyáltalán, hogy fogta be, hiszen póráz biztos nem volt nála. Természetesen befogadom, jól meglesz ezen a hatalmas udvaron a másik két ebbel, de hogy hozzam haza busszal? Teljesen ledöbbsentem. Azért hívtalak, mert nem bírtam volna ki, hogy csak este e-mailben értekezzünk.

Végre leestem a tantusz az én oldalamon. Hugi megfedekezett az origamiról, és most azt hiszi, hogy egy élő kőborkutyusról van szó. Elnevettem magam:

- Viktor talpraesett fiatal, rendkívül ötletesen oldotta meg a kutya utaztatását, főleg, hogy papírból van és kb. egy nagy arasznyi...

- Basszus, ezt jól megszívtam! - hangzott a vonal túloldaláról.

- Nem volt szándékos, azt hittem, hogy rögtön érteni fogod az üzenetemet. De ha már így alakult, legalább feldobta a napunkat. Szóval, jössz vasárnap?

- Persze, hogy megyek, ez nem kérdés. Húúú, egy szikla gördült le a szívemről, hogy nem egy szerencsétlenül járt állattal van ismételten dolgunk. Túl sok elkeserítő eset volt mostanában a környezetemben. Na, gondolom, jó sokáig fogtok ezzel macerálni, igaz?

- Számíthatsz rá, de engesztelésül az infarktus-közeli állapotért csinállok neked bundáskenyereket.

- Remek ötlet, máris korog a gyomrom.

- Reméltem, hogy le tudlak kenyerezni.

- Bundással bármikor!

- Ezek szerint Bundás lesz a kutya neve?

- Nem, az a kenyér neve! Bár tőlem a kutyusé is lehet, de akkor két bundást rendelek, vagy akár többet is! Viszont most elköszönök, mert dolgozni sem ártana, ha már a munkahelyeinken vagyunk.

- Oké, de azért majd írd meg délután, hogy mikorra sikerült kiheverned a traumát!

Izgatottan vártuk a személyes találkozást. Mindannyian tudtuk, hogy vidám élcelődésekkel fog telni az együtt töltött idő.

Két nappal később Viktor ment ki a vendégünk elé, amíg én bundássá tettem a kenyérszeleteket. Miután elfogyott a reggeli és a sütésével kapcsolatos technikai fortélyokat is megvitattuk, ismételten a kutya-téma került napirendre.

- Én a telefonbeszélgetés óta is azon agyalok, hogyan fogok hazajutni két kutyával? - tette fel a kétértelmű kérdést Hugi, miközben újdonsült négy lábujját vizsgálgatta.

- Keresek neki egy szállítóboxot, csak ne türelmetlenkedj! - válaszoltam a kávéfőző mellett szorgoskodva.

Az utazást egy hungarocellból készült ételes dobozban vészelte át a kutyus. Fényképe felkerült a Facebookra is, sőt hétfőn Hugi még a munkahelyére is magával vitte, hogy bemutathassa kollégáinak.

Mint később megtudtam, a félreértésből származó kedves kis sztori nagy sikert aratott a munkatársak körében épp úgy, mint néhány évvel ezelőtt az, amikor Daisyvel eloroztunk egy birkanyáját a juhász orra elől, vagy amikor a fogas előtt alvó Apacsot földre esett bundának nézte egy férfi az információs ablak előtt elhaladva, és lehajolt érte, hogy felvegye.

Jól tudom, hogy minden gazdi napokig tudná mesélni kedvencei mosolyra fakasztó eseteit, de azt nem gondoltam, hogy még egy papírkutya is képes feledhetetlen élményben részesíteni az örökbefogadóját. Nem beszélve arról, hogy ahányszor a barátnőm kezébe veszi az origami figurát, egészen biztos, hogy nem csak egy filléres papírból fogja érezni, mert ez a kis ajándék, mint egy hűséges kutya, magában hordozza a barátság és az együtt töltött vidám percek emlékét is.

Írni tanulok

Na, nem azért, mert hét évesen nem tanultam meg rendesen írni az iskolában! Sokkal inkább azért, mert a síkírásnak már nem sok hasznát veszem. Ha fel kell jegyeznem egy nevet, címet, telefonszámot, még sikerül olvashatóan megformálnom a betűket, de számomra már örökre titok marad a kis lapokra firkált jegyzet.

Évekig nem is gondoltam arra, hogy elmémbe véssem a vakok írását, amivel Louis Braille ajándékozott meg bennünket. Egyszerűen nem tartottam szükségesnek, mert a beszélő programmal ellátott számítógép kielégítette az írás és olvasás iránti igényemet. Tulajdonképpen nem is azért kezdtem el a Braille-t tanulni, mert rádöbbsentem, mennyire hiányzik az életemből a kézzel való írás és a csendes, elmélkedő, elmélyedt olvasás. Szimplán csak konokaságból veselkedtem neki a pontírás elsajátításának. Ha nekem azt mondják, hogy valamit nem lehet, akkor én azt egészen biztosan meg akarom csinálni. Ez a hóbort is úgy kezdődött, hogy felmértem magam, amikor a televízióban elhangzott az a bosszantó kijelentés, hogy a felnőtt korban látásukat veszített emberek már képtelenek elsajátítani a pontírást. Gyermekkorban is hosszú éveket vesz igénybe, amíg kifinomul a tapintás, és a már megkeményedett ujjbegyeket lehetetlen ilyen finom érzékelésre rávenni.

Első gondolatom az volt, hogy azonnal felhívom a reabilitatóromat, akitől a fehérbotos közlekedést tanultam, és megkérem, hogy vállalja el ismét az oktatásomat. Amikor felhíborodásom okáról meséltem látássérült beszélgetőpartneremnek Skype-on, elszántságomat és lelkesedésemet hallva azt mondta:

- Ide figyelj, Marcuska! Megtanítalak én a pontírásra, ha te is akarsz.

Egy lélegzetvételnyi döbbsent csend után tétován megkérdeztem:

- Skype-on? Ezt hogy képzeld?

- Egyszerűen. Küldök neked egy ABC-t, amit átbeszélünk, és megtanulod róla a betűket. A következő órákon gyakoroljuk a betűk pontozóval való leírását a Braille táblán. Ehhez persze be kell szerezned ezt a két eszközt és sok-sok Braille lapot. Az órai feladatokat és a gyakorlatokat elküldöd nekem postán. Nem kerül semmibe, ingyenes a szállítása.

- Igen, ezt én is tudom. Sőt, a betűk többségét is ismerem elméletben, mert régen megtanultam, de a pontokat csak a szememmel tudtam olvasni, az ujjaimmal nem. Végül, amikor elveszítettem a látásmaradványomat, felhagytam a Braille-vel is, mint még annyi minden mással.

- Mesélj! Még mivel?

- Hímzéssel, rajzolással, festéssel. Imádtam alkotni, létrehozni valami szemet gyönyörködtetőt. Hála Istennek, legalább a kötés és a horgolás megmaradt! De térjünk vissza az írás oktatására!

- Rendben. Tehát a postai küldeményeidből fogom tudni, hogy haladsz, mire kell ráerősíteni. Az olvasást pedig úgy fogjuk gyakorolni, hogy leveleket, verses meséket, kis dalokat küldök neked Braille-írással, amiket - ha sikerül megfejtened - begépelsz a laptopodba, és elküldöd nekem e-mailben.

- Ezt jól kifundáltad! Tanítottál már másokat is?

- Még nem, de ideje elkezdni! Úgyis tanár néni szerettem volna lenni.

- Akkor ez a közös program mindkettőnknek sok örömet és vidámságot fog hozni.

- Bízom benne én is!

- De ugye, nem leszel velem túl szigorú?

- Áááá dehogy, majd meglátod, már kieszeltem a legkülönfélébb büntetéseket, amiket rossz jegyek helyett fogok adni.

- Ó, azért megnyugodtam, hogy legalább vonalzóval körmöst nem fogsz tudni osztogatni.

- Azt egyébként sem tenném, mert akkor garantáltan nem fogsz tudni olvasni a sajtó ujjaidal. Küldöm az ABC-t, te meg szerezd be a táblát és a pontozót, aztán egyeztetünk, és kezdődhet a tanfolyam!

- Álljunk csak meg egy szóra! Mit kapok, ha ügyes leszek? Eddig csak a büntiről volt szó, de mi lesz az inspirációval?

- Az legyen meglepetés! Az inspirálja legjobban az embert. Mármint a kíváncsiság.

Bevallom, annyira pesszimista voltam a sikert illetően, hogy nem akartam komoly anyagi áldozatot vállalni, és mivel barátnőm felajánlotta kölcsönbe az íróeszközeit, elfogadtam. Néhány nap múlva az ígért levél is megérkezett Erzsikétől. Felbontottam a nagy borítékot, és elém tárult a totális káosz. Mintha a csillagos égen próbálnék a fénylő pontokból kiolvasni valamit...

Csüggedésre semmi ok, hiszen a kiváltságosoknak még az is sikerül. Ráadásul még el sem kezdtük a tanulást. Ha végképp csődöt mondok, legfeljebb kénytelen leszek beismerni, hogy a tévében nyilatkozó szakembernek igaza van. Bárhogy is alakuljon, nem én vagyok ügyetlen, ez senki másnak sem megy már ilyen korban.

Az első óránk rettenetes kudarccal kezdődött, majd hatalmas nevetéssel folytatódott. A nagyobbik lapon volt az ABC, a kisebbiken egy levélke, aminek olvasását természetesen későbbre halasztottuk. Akárhogy próbáltam kitapintani az Erzsike által mondott és általam is részben ismert formákat, sehogyan sem sikerült.

- Figyelj rám jól! - mondta a tanító néni türelmesen sokadjára is. - Minden betű előtt teljes hat pont van, hogy érzékelhesd a betűk elhelyezkedését. Tehát: hat pont, aztán a dobókocka hatosának első pontjában egy, az az A betű, ha csak a négyesben, vagyis távolabb a hat pontos téglalaptól: Á betű. Ha a hat pont után, az egyesben és a kettesben is található pontocska, azaz függőlegesen alkotnak egy kis vonalat, akkor B betűt írtunk. Ez nem nehéz. Érzed?

- Nem. Tudom, hogy ezt kellene éreznem, és az egyes, négyes pontok a C betűt jelentik, az egy, négy, öt meg a D-t. Elméletben tudom, de miért nem érzékelem?

- Marcuska, hová lettél? Gyere csak vissza!

- Most hallasz?

- Igen. Nincs lógás az óráról!

- Nem volt szándékos, belegabalyodtam a fejhallgató zsinórjába és kirántottam. Pillanat, mert közben a lap is leesett a földre. Uristen! Látom!!! - kiabáltam kacagva a mikrofonba, amikor lehajoltam, hogy a székem mellett heverő papírt felvegyem.

- Miii vaaan?

- Basszus, miért nem mondtad, hogy a lapot függőlegesen kell tartani és nem vízszintesen?

- Ja, ezt mondanom kellett volna? Síkírásban is így írunk egy A/4-es lapra. Gondoltam, ez evidens.

- Tényleg az, fogalmam sincs, miért fektettem le.

- Na persze, máris lustálkodnál. Semmi fekvés, inkább rugaszkodjunk neki még egyszer! Akkor megvan hát a hat pont és utána az A betű?

Még azon az órán felfedeztem és átbeszélgettük az összes betűjelet és a számokat is. Utóbbi nem volt nehéz megjegyezni, hiszen az A B C első tíz betűje jelenti a számokat is, amennyiben elé írjuk a számjelet, ami a hármas, négyes, ötös és hatos pontokból áll.

- Ej, te lány, rám hoztad a frászt! Tudod, hogy nagyon megijesztettél? El sem tudtam képzelni, mi lehet a kezdeddel, hogy ennyire nem érzed vele a pontokat.

- Jaj, ne is mondd! Teljesen kétségbeestem, hogy analfabéta maradok.

- Rendben, akkor a nagy ijedségre a következő órán ezt már fejből kérem! De hogy ne csak az agyad, hanem a kezed is járjon, írd át pontos sorokat! Nem kell semmilyen betűt, csak a hat pontot szépen sorban, egy szóközzel elválasztva.

- Ez könnyű feladat.

- Na, azt majd meglátjuk, mennyire lesz könnyű. Nem árt, ha kigyakorlod a hat pont helyét, és hozzászoksz, hogy egyenletes erővel nyomd a pontozót.

Ez az első tanóra mindkettőnk számára tanulságos volt. Erzsike megtudta, hogy a távoktatásban nincs olyan, hogy bármi is evidens legyen, én meg egy életre megjegyeztem, hogy nem mindig egyszerű, ami elsőre annak látszik, és azt is, hogy a káoszról néha a legegyszerűbb módon lehet a megvilágosodás útjára lépni.

Néhány nappal később örömmel újságoltam fűnek-fának az első sikereimet, vidám bakijaimat. A barátnőm értetlenül szemlélte a pontozóval való küzdelmemet. Mert persze, hogy hamar elfáradt a jobb kezem, és nem lettek egyformák a lapon domborodó pontocskák.

- Braille írógéppel ezerszer gyorsabb és könnyebb lenne - gyözködött minden alkalommal, amikor szóba került a téma. El is hozta a fura, hét billentyűs szerkezetet is, hogy tegyem próbára. A gépelés mechanizmusát pillanatok alatt elsajátítottam, de sajgó ízületeim tiltakoztak az egyenletes erő kifejtés ellen. Erzsike bizonyára ezt is tudta, na meg azzal is tisztában lehetett, milyen horribilis ára van egy ilyen írógépnek. A tábla és a pontozó mellett nem csak az elfogadható ár, hanem a könnyű hordozhatóság is letette az ésszerűség voksát. Kis helyen elfér, bárhol előkapható, akár a munkahelyen, akár egy hivatalban is, ha valamit gyorsan le kell jegyezni.

Rövid idő alatt egészen belelendültem az írásba. Annak ellenére is, hogy az órákon többen nevtünk, mint írtunk. Természetesen a rövid és hosszú magánhangzókat sokáig kevertem, főleg, hogy írni jobbról balra, tükörírásban kell. Az olvasás már nem hozott ilyen gyors sikert. Szegény kicsi pókocská története gyalázatos lassúsággal kerekedett ki a pontalmazásokból. A kis mesét két nap alatt olvastam el. Amikor végre sikerült megtudnom a történet csattanóját, nagyon boldog lettem. Ha ezt a teljesítményt olvasásnak még nem is nevezhettem, annak azért örültem, hogy visszakaptam valamit a régen oly nagyon imádott rejtvényfejtés izgalmából.

Nem kis büszkeséggel konstatáltuk, hogy négy hónap alatt sikerült Erzsikének belém plántálnia a pontírás fortélyát és szeretetét. Az olvasás ugyan még mindig csak szótagolva és nyögvenyelősen döcög, de ha elég időt szánok rá, akkor a hófehér lapon sorakozó pontok feltárják előttem a titkukat.

Abban egészen biztos vagyok, hogy nem fogok vastos köteteket olvasgatni unalmas óráimban. Bár talán, ha egyszer annyira unatkozni fogok, lehet, kísértésbe esek. Addig viszont örülök annak, hogy legyőztem a kishitúságemet, és olyan lehetőséget kaptam, mely feljebb segített egy fokkal az önállóság létráján. Amikor kezembe veszem a táblát és a pontozót, amikor megtöltök jegyzetekkel egy oldalt, vagy amikor a pontsorok rejtvényét fejtegetem, minden pillanatban velem van Erzsike vidám optimizmusa, bátorítása, szeretete, ami annál a tudásanyagnál is nagyobb kincs, amit tőle kaptam.

Pont a mondat végén a kérdőjel helyett

Avagy kell nekem a Braille-írás

Kedves Barátom!

Bizonyára hozzám hasonlóan te is számtalanszor feltetted magadnak a kérdést. Szükséged van-e a Braille-írásra a mindennapokban?

Ha most azt hiszed, hogy hosszú oldalakon keresztül foglak győzködni az elmélyült írás és olvasás szerepéről és jelentőségéről, akkor tévedsz! Nem tudlak, és nem is akarlak, hiszen vakságom első tizenkettő évében elképzelni sem tudtam, milyen hasznom származhatna belőle, ha megtanulnám a pontírást. Én is rendíthetetlenül hittem, hogy idejémtúlt az informatika korában. Többen megpróbálták az ügy mellé állítani, bebizonyítani nekem a pontírás fontosságát, de én makacsul kitarítottam a véleményem mellett, jobbnál jobb indokokat sorakoztatva fel ellenérvként. Szinte hallom, ahogy kórusban mondod velem a kifogásokat:

Van látó segítségem. Felolvassa a Jaws program. Már a telefonom is beszél, bemondja a telefonszámokat. A gyógyszereket ismerem a formájukról, különböző nagyságukról. A legtöbb könyv már elérhető hangos vagy digitalizált formában. Különben is rettenetesen nagy helyet foglalnak el a pontírással készült vastos kötetek, és akkor még nem is beszélünk a természetvédelemtől: már alig van fa, amiből papírlapokat lehetne készíteni. A kis dobozokat is fölösleges felcímkézni, hiszen tapintással, ízleléssel vagy illatról is felismerhetők a bennük tárolt különböző fűszerek, termékek, tárgyak.

Hiábavaló volt minden szó, hiszen több, mint egy évtizednyi sötétben eltöltött idő bizonyította számomra, hogy Braille-írás nélkül is lehet boldogulni, kizárólag a beszélő programok és a kiváló memóriám segítségével. Jó, nem túlzok, azért néha nem ártott, ha a családtagok kéznél voltak, mert sokkal kényelmesebben és gyorsabban megoldódott minden problémám, ha látásukat a szolgálatomba állították.

Az, hogy mégis klaviatúrát ragadtam és egymásba fűztem gondolataimat ebben a témában, egy csodának köszönhető. Egy olyan fantasztikus érzésnek, amire nem számítottam, amire senki sem hívta fel a figyelmemet. Nem szeretnék ugyanebbe a hibába esni, nem tehetem meg, hogy eltitkoljam előled azt a varázslatosan gyönyörű élményt, amiben részem lehetett a Braille-írásnak köszönhetően. Kérlek, olvass tovább és dönts belátásod szerint!

Több mint két éve mélypontra került az életem, üresnek, unalmasnak, sivárnak éreztem a napjaimat. Annak ellenére kínozott a kilátástalanság, hogy napi hat órát töltöttem a munkahelyemen, utána pedig vártak rám a háztartással járó feladatok. Szabadidőmben írtam vagy hangoskönyveket olvastam, ha úgy hozta kedvem, kötöttem, horgoltam. Hétfvégén a családdal túráztam és még ezer más dolgot csináltam. Mégsem voltam boldog, mert nem volt sikerélményem, nem voltak apró csodák az életemben, mert ezekre a tevékenységekre ráporosodott a rutinosság.

Barátaim azt tanácsolták, tanuljak valami újat. Kirázott a hideg a gondolattól, hogy bármilyen tanfolyamra járjak. Rettenetesen maximalista vagyok, tudtam, hogy mire elsajátítok egy új tevékenységet, több ideget megeszek, mint amennyi örömteli pillanatot átélnék, ami csak még mélyebbre húzna.

Kedves sorstársnóm nagyon megsajnálta, szeretett volna segíteni rajtam, így felajánlotta, hogy megtanítsa nekem a Braille-írást. Nem is tanítja, inkább csak megmutatja, hátha kedvet kapok hozzá. Lesz, ami lesz alapon beadtam a derekam. Arra gondoltam, hogy nekem már mindegy, bármi jöhet, csak történjen végre valami, ami megtöri a napok egyhangúságát!

Nem fűztem nagy reményeket a pontírás elsajátításához, már csak azért sem, mert épp néhány nappal előtte hallottam egy riportban, hogy a felnőtt korokban látásukat veszített emberek tapintása nem olyan kifinomult, így még ha az írást könnyen is megtanulják, az olvasás szinte lehetetlen kihívás számukra. Ilyen negatív előjellel kezdtem ismerkedni az ABC pontjaival, először csak elméletben, később a gyakorlatban is. Fásultságom hamar átcsapott dacos konokságba, mert ha valamire azt mondják, hogy nem lehet, akkor én azt csak azért is meg akarom csinálni. Váratlanul ért és nagyon meglepett, hogy már az első alkalom milyen mértékben felrázott. Sokat neveltünk a kezdeti ügyetlenségeken, az elírások miatt keletkezett kifejezéseken. Sosem hittem volna, hogy ilyen jó móka is lehet, amíg megtalálom a kiutat a tudatlanság labirintusából. Állandóan ugrattuk egymást, nem volt tétje, nem volt határidő, nem volt tanulás-íze az együtt töltött időnek. Olyan volt, mint egy klassz rejtvényfejtés a hideg, téli délutánokon, amikor semmi más nem lehet csinálni, mint valami szórakoztató dologgal elütni az időt.

Nem is volt bennem feszültség, picit sem éreztem a stressz jól ismert jeleit. Gondolom, ennek tudható be, hogy hihetetlen gyorsasággal sajátítottam el az írást és az olvasást is, rácsáfolva ezzel a riportban elhangzottakra. Azóta is szívesen gondolok vissza arra a néhány hónapra, és hálás vagyok Erzsikének, aki játékos derűvel avatott be a pontok titkos világába. Pedig akkor még nem is sejthettem, milyen meglepetésben lesz részem, mit rejteget számomra a jövő.

A családom kicsit rácsodálkozott újabb hóbortomra, de látva gyermeki lelkesedésemet, együtt örültek velem az apró sikereknek. Először a gyógyszeres dobozok fedték fel neveiket, később, amikor megjelöltük az igazolványaimat, már köztük is eligazodtam. Munkahelyi használatra írtam egy telefonkönyvet, így már nem kellett kérdeznem a kolléganőimtől a ritkán használt számokat, akkor sem, ha elfelejtettem feltölteni a mobilomat és napközben lemerült. Végre én is csatlakozhattam a családi kártyapartikhoz, amint a lapokra felkerültek a Braille-jelzések. Talán ennek örültem leginkább, hiszen mindig olyan magányosnak és kirekesztettnek éreztem magam, amikor irigykedve hallgattam a jókedvű társaság játékát.

Eljött az anyák napja, nagyfiam - mint mindig - egyedi ajándékot készített nekem. A dobozában a Raffaellok mellett keskeny papírcsigák bújtak meg. Kíváncsian vettem kezembe a legfelső szalagot, kitekertem és meglepve éreztem, hogy pontsorok domborodnak az ujjaim alá. Még az első szót sem sikerült kibetűznöm, de máris hevesebben dobogott a szívem. „Köszönöm, hogy példát mutatsz nekem.” - Kúszott a bőrömön át minden sejtembe az első kis vallomás simogató melegsége. Sorra vettem elő a papírcsíkokat, hogy minél hamarabb elolvashassam a rövid üzeneteket, melyek csordultig feltöltötték a lelkemet. Ha majd az utam végéhez érek és visszatekintek az életemre, ez a pillanat egészen biztosan azok egyike lesz, amiért érdemes volt megszületnem!

Számomra van egy hatalmas nagy tanulsága ennek a történetnek. Életünk sok szálból sodrott fonala egy olyan titokzatos világ, amely számtalan apró csodát tartogat. Nem tudhatjuk előre, minek vesszük hasznát és melyek lesznek azok az információk, amik sokáig lapulnak emlékezetünk valamelyik zárt fiókjában. Ki tudhatja, hogy mikor és milyen helyzet nyitja majd ki ezt a fiókot, húzza ki belőle az addig haszontalannak címkézett tudást.

Ha olyan szerencsés vagy, hogy tökéletes az egészséged, és nem szedsz gyógyszereket, ha emlékezetből fűjod az igazolványaid sorrendjét és a telefonszámokat, ha nem szeretsz játszani, ha nem vagy szülő, és nem tudod átérezni az én boldogságomat, akkor is azt javaslom neked, hogy barátkozz össze a Braille-írással is, hogy felfedhesse a csodákat, amiket számodra tartogat!

Én segítek. Te segítesz?

Bogi vagyok, hivatásomat tekintve: vakvezető kutya. Hobbim az írás. Imádok történeteket mesélni nektek magunkról, a feladatainkról. Úgy érzem, olyan sokszor tévedtek velünk kapcsolatban, hogy muszáj rendet tennem a fejetekben.

A legfontosabb, amit tudnotok kell rólunk, hogy iskolázott, barátságos, intelligens állatok vagyunk. Úgy is mondhatnám: „hivatásos sofőrök”, akik az akadályokat kikerülve vezetjük gazdáinkat a kívánt célhoz. Ilyen egyszerű az egész, mégis annyi a félreértés! A gazdánk mondja a vezényszavakat, mert a város térképe náluk az emlékezetükben van. Meg különben is ők tudják, hová akarnak menni; előre, jobbra, balra, zebrához, megállóhoz, lépcsőhöz, ajtóhoz; és mi tesszük a dolgunkat. Megkeressük a legbiztonságosabb utat, ahol oszlopokat, falhoz támasztott bicikliket, hirdetőtáblákat, embereket kerülgetve eljutunk a kívánt helyre. Munkánkat lelkesen, nagy odaadással végezzük, mert mi, kutyák már csak ilyenek vagyunk. Életünket adnánk a gazdánkért, mert a hűség és a feltétel nélküli szeretet számunkra nagyon fontos. Ehhez a munkához nem kell szuperképesség, csak a látásunk, a logikus problémamegoldó-képességünk és az elhivatottság.

Ha lekerül a vezetőhám rólunk, hogy jól megérdemelt pihenőnket töltsük, akkor is folyton szemmel tartjuk a gazdánkat. A játék is csak vele vagy az ő közelében élvezetes.

Érezted már úgy, hogy „kutyába se vesznek”? Én már igen. Egy udvarban éltem, ahol mindig magamra hagytak az emberek. Ehhez képest minden percben a gazdám lábához simulni maga a mennyország!

Tévedtek, ha azt hiszitek, hogy ez nekünk rossz vagy kényszerűség. Számunkra akkor van világvége-hangulat, ha a gazdánk egy másik kétlábút választ kísérőként és mi otthon maradunk.

Nézz meg egy vakvezető kutyát munka közben! Csillog a szeme, figyelmes, érdeklődő, mert hivatástudata van. Tisztában vagyunk az általunk nyújtott segítség fontosságával, és szívesen lépdelünk gazdánk mellett szakadó esőben, metsző hidegben, vagy akkor is, ha olvad az aszfalt a talpunk alatt. Igen, mert ez az életünk!

Azt kérdezed, te miben segíthetsz?

Nekem már az is elég, ha elfogadsz!

Ha nem nevezel büdös, bolhás dögnek, és nem cirkuszolsz, ha át kell adnod a helyedet a buszon a sofőrülés mögött. Azzal teljesen leveszel a lábamról, ha megmondod a gazdámnak, hányas számú jármű áll be a megállóba, mert bár nagyon okos vagyok, a matek sosem volt az erősségem. Majd meglátod, hogy csóválom a farkam elismerésem jeléül, ha megállsz az autóddal és átengedsz a zebrán egy forró napon, de kérlek, ne integess, hogy induljunk már! Én nem értem az ilyen jelzéseket, a gazdám meg úgysem látja.

Azzal is szerezhetsz egy pirospontot, ha megmondod, melyik megálló következik. Sajnos, nem minden járművön van hangos bemondás. A kéretlen simogatást viszont munka közben nem szeretem! Te mit éreznél, ha bárki csak úgy megcirógatna, amikor fontos teendőidet végzed? Ugye, ugye, hogy milyen abszurd? Ne gyere most azzal, hogy én kutya vagyok, hiszen rajtam is nagy a felelősség, és a figyelmetlenségemből baleset is származhat, ha a vezetés helyett rád figyelek!

Tudom, hogy nem könnyű felismerni bennünket, amióta már nem használhatjuk a vörös-keresztet, mint megkülönböztető jelet. Megértem, hogy néha azt hiszed, hogy a gazdám csak egy ráérősen sétáló kutyatulajdonos. De kérlek, mielőtt méltatlankodni kezdenél, nézd meg

jobban a hámat, vagy nézz a gazdám arcára! Sokkal hamarabb mehatsz a dolgokra, és sokkal boldogabb leszel, ha dühroham és szitkozódás helyett inkább megkérdezed: Segíthetek?

Nem beszélve arról, hogy a saját jó érzésed mellett nekünk is szerzel egy remek élményt. Én már csak tudom, hiszen minden nap ezt teszem. A fellegekben járok, amikor a nap végén a gazdám elégedettséggel a hangjában megdicsér, mert megkönnyítettem a napját, segítettem cipelni a vakság nehéz terhét. Most rajtad a sor! A te döntésed, hogy legközelebb hogy reagálsz. Én segítek. Te segítesz?

A mókamester

Villámgyorsan telt el az elmúlt két és fél év, mióta Bogi hozzám költözött. Időközben a nyurga kamaszlányból erőteljes, szép felnőtté vált, ám ez a viselkedését tekintve nem mindig nyilvánvaló. Kedves négylábúm nemcsak lelkiismeretes, figyelmes sofőr, hanem örök gyerek, vidám mókamester is. Amikor időnként elkeseredek, letargikus hangulatba kerülök, gyógyírként balzsamozza lelkem, ha ilyenkor csendesen szemlélem kutyáim tevékenységeit. Biztosra vehetem ugyanis, hogy előbb-utóbb csinálnak valami olyasmit, ami megcsiklandozza a nevetőizmaimat. Akad ilyen eset szép számmal emlékezetem raktárában. Álljon itt néhány vicces történet a gyűjteményből:

Már néhány hete érlelődött bennem az ablaktakarítás gondolata, aminek csak az időhiány, vagy az eső és a szél vetett gáncsot. Amikor szabadságom harmadik napján minden tényező ideális volt, megragadtam az alkalmat és nekiláttam a feladat elvégzésének.

Lecsutakoltam a nyílászárókat, amiket férjem ellenőrzött és tökéletesített a csíkmentes ragyogás érdekében.

A kutyák szépen, nyugodtan szundikáltak a kosaraikban. Ennek nagyon örültem, mert Bogi imád a lábam alatt lenni, odahordani a játékait, vagy csak lustán elterülni a közelemben.

Ilyenkor mindig nyakörvön ragadom és a helyére küldöm, mert nem szeretnék átesni rajta. Most végre kérés nélkül is összerakta, hogy ha a gazdinak dolga van, akkor ő jobb, ha pihen a kuckójában és nem nyüzsög körülöttem. Persze az is lehet, hogy a munkában megfáradt ebnek valóban szüksége volt egy kis sziesztára.

Amikor már a porszívózáson is túl voltam, még nagyobb örömmel konstatáltam, hogy még mindig a saját helyén fekszik, nem zavartatva magát a számomra is rettenetesen fülsértő takarítógépünk hangjától. Nagyon megdicsértem, jól megsimogattam. Aztán átmentem a szoba túloldalán lévő kosárhoz, hogy Zinát is biztosítsam a szeretetemről, hiszen ő sem zavart a munkámban, így ő is megérdemli. Amikor megsimogattam a puha szőrtömeget, orrba nyalással hálálta meg kedvességemet. Ebben a pillanatban kattant az agyamban valami! Zina ilyet nem csinálna! Több éve van már nálunk, de még egyetlen egyszer sem nyalta meg a kezem vagy az arcom. Jobban megtapogattam a fejecskét, és akkor vettem észre, hogy ebben a kosárban is Bogi fekszik.

Olyan halkan settenkedett át a helyéről a Zina kosarába, hogy észre sem vettem. Feltehetően Zina kiment a szobából, amikor bekapcsoltam a porszívót, mert az ő érzékeny derelye-fülét zavarta a hangja. Ahogy lehajoltam a kosarához, Bogi azt gondolhatta, bizonyára nagyon csalódott leszek, ha üresen találok a kuckót és nem lesz, akinek megsimizzem a bundáját, ezért inkább megtöltötte a saját kis testével. Vagy többlétszeretetre vágyott, ha már hosszú időre száműztem magam mellől azokkal a rémes dolgokkal, amiket az ablaktakarításhoz behordtam a szobákba. Szerintem nincs az a fáradt vagy szomorú ember, akit ez ne töltene el melegséggel, és nem görbülne nevetésre a szája.

A másik nagyon emlékezetes esemény akkor történt, amikor a barátnőm kutyájával először jött hozzánk vendégségbe, azt követően, hogy Bogit megkaptam.

Az eszünkbe sem jutott, hogy esetleg nem fognak kijönni a négylábúak. Zina és Vaci már jól ismerték egymást, többször is találkoztak. A labradorok barátságos, békés természetűek, így attól sem tartottunk, hogy Bogi szót emelne a szőrös kísérő ellen. Nem is csalódtunk! A három eb az első perctől úgy játszott, mintha együtt nőttek volna fel. Nem volt vita meg rangsorolás; csak futkározás, kergetőzés, birkózás.

Öröm volt nézni őket. Tudom, hogy ez furcsán hangzik egy teljesen vak ember szájából, de a más hangú pergő és csengő hangjából, a hozzánk érő testrészekből, a különböző hangszínű kutyakommunikációkból elég jól fel tudjuk mérni, hogy mi történik körülöttünk.

Nem mondom, hogy morgásokból és nyüsszenésekből, mert még azt hihetnék, hogy mégsem volt olyan felhőtlen ez a játék. Pedig ezeket a hangokat aligha lehet máshogy jellemezni. De az is teljesen jól hallható, meddig baráti és mettől durvul el a játék. A nap folyamán még azt is megtárgyaltuk, hogy a lefetyelésük is különböző, mindig tudtuk, éppen ki ivott. Vaci szinte pancsol a vödörben, Zina nagyon finoman, jólnevelten iszik. A gyors, kis öblös lefetyelés pedig kizárásos alapon a Bogié. De azért Imi és Viktor is jelezték időnként egy-egy mondat- tal, hogy mi történik a szőrmókok házatáján. Az egész délelőtt játékos birkózással telt. Nagyon örültünk, hogy Zina, a távolságtartó jégkirálynő sem vonult félre a vehemens labradoroktól, hanem körüljárva őket, hol egyikhez, hol a másikhoz csatlakozott. Mi a konyhában társalogtunk, kávéztunk, főztünk. Az ebek csak ritkán néztek be hozzánk, ők a közlekedőben és a parányi udvarunkon szórakoztatták egymást. Ágota hozott ajándékba a kutyusainknak egy szétrághatatlan szilikonjátékot, ami egy súlyzóra hasonlít. Annyi különbséggel, hogy ez nem merev, inkább olyan, mintha két gömb össze lenne kötve egy vastagabb kötéllal, persze az egész szilikonból. Sokszor írtam neki Bogi rágszálási mániájáról, ezért hozta a garantáltan tartós megoldást nyújtó meglepetést. Az ő kutyái már hónapok óta nyúzzák ezt a játékot és bírja a strapát. De a boltban is így kapható: tartós, szétrághatatlan játék nagy kutyák részére. Nagyszerű! Nagy kutyákban bővelkedünk, a többi meg majd elválik.

Be kell vallanom, a férjemmel mi szkeptikusak voltunk a hangzatos kijelentést illetően.

- Másfél órát adok neki! - mondta Imi rendíthetetlen meggyőződéssel.

- Fogadjunk egy tábla csokiban, hogy nem rágják szét! - vágta rá Ágota.

- Rendben, de mogyorós legyen! - egyezett bele a férjem az alkuba.

Nem szóltam bele a szócsatájukba, csak csendesesen elvonultam, és feltettem a cipősszekrény tetejére az ajándékot. De lebuktam. Rámförmedtek, hogy nem azért kapták a kutyák, hogy szobadísz legyen és különben is a fogadás, az fogadás!

Erre mit tehettem, odaadtam a szilikont a birkózó társaságnak. Jó ideig húzkodták, kergették érte egymást. A gond akkor kezdődött, amikor elfáradtak és lefeküdtek pihenni. Ismerve a három állat mentalitását, kétségem sem volt afelől, hogy végül Bogi szerezte meg a szilikon- súlyzót. Erről meg is bizonyosodhattam, amikor a kisasszony a székem mellé telepedve nekiállt a módszeres gyilkolásnak.

Jól hallható a különbség a szelíd rágózás és az erélyes marcangolás között, ezért már ugrottam is, amikor az unaloműző rágicsálás neszt felváltotta a tépés, szakadás semmivel sem össze- téveszthető hangja. Úgy pattantam fel, mint akinek tűt szúrtak a fenekébe.

- Bogi! Kérem, hozd ide! - fordultam a kis gyalugép felé, de elkéstem.

Sejtésem egy pillanat alatt beigazolódott, amikor a kezembe adta az egyik gömböt, amit már le is választott a szilikonkötél végéről.

- Ez bizony nem volt több három percnél! - jegyeztem meg. - Nem jelentett túl nagy kihívást ezeknek a fogaknak!

Az elkeserítő pusztítás ellenére is mindenki jót nevetett a történten.

Szegény barátnőm még büntiből csokit is hozhatott a szétrágott ajándék mellé.

Legközelebb, amikor az állatorvosnál jártunk, megkérdeztem, mi lehet ennek a szünni nem akaró rágási kényszernek az oka. Aggódtam, hogy talán stresszes, nyugtalan és ilyen módon próbál megszabadulni a feszültségtől. Ezen a doktor jót nevetett.

- Ez a labi majd kicsattan az egészségtől és a vidámságtól! Viszont fogzási problémája az van. Még mindig olyanok a rágófogai, mint egy kölyökkutyának. Feltehetően ez az oka a csillapíthatatlan rágcsálási késztetésének. Egy marhalábszár sokat segíthet a játékok élettartamának növelésében.

Kipróbáltuk az orvos által javasolt gyógymódot. Meghökkenítő volt az eredmény. Amíg Zina egy hétig szórakozott a hatalmas csonttal, Bogi egy délután alatt felaprította a saját cubákját.

A játékkészítők védelmére el kell mondanom, hogy csak sikerült találnunk olyan labdát, ami időtállóan bizonyult. Természetesen kettőt is vásároltunk belőle, biztos, ami biztos alapon, meg ha Bogi nagyon belelendül a labdázásba, akkor Zinának is eszébe jut, hogy valószínűleg ő is volt gyerek és benne is felébred egy kis időre a játék iránti szenvedély.

Érdekes dolgot figyeltem meg. Mosolygok is önmagamon. Éppen ezekért a bohókás viselkedésekért nem akartam labradort. A méltóságteljes németjuhászok után idegesítőnek tartottam a komolytalankodásukat. Természetesen a munkájuk megbízható, csak amikor lekerül a munkaruha róluk, akkor bújik ki belőlük a csintalanság. De bizony ez az idő a hosszabb és nem a közlekedéssel töltött órák.

Egyik sorstársnőm azt írta levelében: Azért imádja a labradorokat, mert tele vannak életvidámsággal.

Nagyon megfogott ez a mondat. Lehet, nem is rosszalkodás, amit mi annak vélünk, csak a kutya-szabadidő élvezetes eltöltése?

Mi, emberek, talán nem ilyenek vagyunk?

Persze nem a szőnyeget vagy a porszívócsövet rágcsáljuk meg, de egy bulis éjszaka után nekünk is vannak hajmeresztő ötleteink, amikor valaki más rovására akarunk tréfálkozni.

Néha csóváljuk is a fejünket, ha kiderül, hogy tiszteletreméltó emberek, barátok, rokonok milyen csínytevészel szórakoztatták magukat és a társaságukat. Jót nevetünk rajta, mert végül is nem dől össze a világ. Egy vakvezető kutyát sem lehet kikapcsolni a munkaidő leteltével. Szabadidejében ő is élvezi kutyalétét, aminek része a rágás, kaparás, futkározás, ugatás és még mennyi minden, amin elnézően mosolygunk egy kedvtelésből tartott kedvenc esetében, de nevetlenségnek minősítjük, ha egy iskolázott munkakutyáról hallunk ilyen történeteket.

Állati jó történet

November derekán hirtelen nagyon hidegre fordult az idő. A csontig hatoló szél bebújt mindenhova. Az emberek fázósan húzták homlokukba sapkájukat, kipirosodott arcukat sáljukkal takargatták.

Boldog volt, akinek nem volt halaszthatatlan dolga, mely az utcára szólította. Apacsom is elégedetten szundikált a székem melletti szőnyegen.

- Ha ottmarad, egészen biztosan meg fog fagyni reggelre - hallottam az egyik kolléganóm hangját.

- Jó lenne legalább megetetni!

Azonnal tudtam, hogy egy állatról lehet szó. Sajnos gyakori, hogy a rendelő előtt hagynak néhány hetes kölyköket, abban reménykedve, hogy valaki majdcsak megszánja és hazaviszi őket.

- Mit találatok már megint? - kérdeztem az ajtón kilépve.

- Egy cicát. Pár hetes lehet, nagyon picike. Ott sírdogál a kukák között és nem tudjuk kicsalogatni onnan. Rettenetesen sovány, ha ott marad éjszakára, egészen biztosan elpusztul. Ráadásul hiába vittünk neki kaját, nem eszik, csak keservesen nyávog.

- Nem lehet üres a gyomra, ha nem kell neki a felvágott.

- Szerintem fél, azért nem fogadja el. Láthatod, hogy csont és bőr! Léteziketlen, hogy nem éhes! - hallottam a feleletet.

A porta felőli bejáraton épp belépett a férjem. Gyorsan eldaráltam neki, hogy milyen vész-helyzet tartja izgalomban a társaságot. Tudom, hogy imádja az állatokat, főleg a cicákat, így számítottam együttérző közreműködésére.

- Na, hadd lássam azt a macskát!

Együtt mentünk ki az udvarra.

- Miért titkoltad, hogy a férjed a macskákkal suttogó? Ha ezt tudjuk, rögtön idehívjuk, és nem udvaroltunk volna ennyit ennek a kis szőrösömnek - bökött meg a kolléganóm, de nem várt választ, folytatta: - Amikor leguggolt, annyit mondott, hogy cic-cic, és az a vakarcs úgy ugrott az ölébe, mint amikor a piacon elveszett kisgyerek végre megtalálja az apját.

- És most hol van? - kérdeztem.

- Itt vagyok - érintette meg Imi a karomat.

- Nem te, hanem a macska!

- Na tessék, én már nem is kellek? - ugratott a férjem.

Nagyot sóhajtottam és az ég felé néztem.

- Oké, itt van - mondta, és a kezemet a kabátja nyílásából kandikáló cica fejére tette.

- Jó ég! Ez tényleg pici. Hazavisszük?

- Képesek vagytok befogadni ezt a kis rondaságot? - állt meg mellettünk az egyik asszisztens-nő.

- Ne mondd már! Olyan szép! Ezekkel a foltokkal és csíkokkal úgy néz ki, mint egy mini leopárd - felelte a férjem.

- Jaj, Imi, tisztára olyan a feje, mint egy menyétnek, és rettenetesen girhes! - sopánkodott Erika.

- Majd kikupálódik nálunk! - vágtam közbe, mielőtt még lebeszéltek volna a férjemet az örökbefogadásról.

- Ehhez a kutyádnak is lesz néhány szava.

- Akkor kérdezzük meg a véleményét - nyitottam ki az ajtót.

Apacs beleszimatolt a levegőbe és orrát a kabát cipzárjához nyomta. A cica összehúzta magát, majd félszegen felnézett a férjemre, mintha csak azt kérdezné: Ugye, nem engeded, hogy bántson?

- Ez a mi cicánk! - közöltem Apaccsal a döntésünket.

- Ez szenzációs! - lelkesedett Erika, amikor kutyám lehuppant a fenekére és szorgalmasan söprögetni kezdett a farkával. - Azt hittem, egyben le fogja nyelni.

- Miket feltételezel? Ő egy jól nevelt eb! Egyébként is barátságos, de amire azt mondjuk, hogy a miénk, azt véletlenül sem bántja.

- Arra nem gondolsz, hogy elkaphat valamit ettől a kis kukabúvártól?

- Nem fog - jelentettem ki határozottan. - Már rutinos macska-befogadók vagyunk. Még ma délután elvisszük az állatorvoshoz és beoltatjuk.

- Na, akkor menjetek!

- Hogy eltelt az idő, tényleg mehetünk! - konstatáltam az órámot megtapintva.

Apacs majd szétesett, amikor megfogtam a hámat. Örömmel bújt bele munkaruhájába. Egyenesen az állatorvoshoz mentünk. A cica egész úton érdeklődve leskelődött férjem kabátja alól.

Béla bácsi mosolyogva invitált be bennünket, amikor megpillantotta a kukucskáló szőrmókot. Nem kérdezett semmit, csak megvizsgálta és beoltotta a cicust. Amikor végre hazaértünk, a kölyök azonnal összegömbölyödött és elaludt azon a fekhelyen, ami néhány hónapja üresen árválkodott a sarokban. Apacs megszimatolta, és - a barátság jegyében - képen nyalta újdonsült családtagunkat. Ezzel elkezdődött egy nagyon vidám korszak az életünkben.

Két hét múlva váratlanul betoppant Erika.

- Itt jártam a szomszédban szurizni, gondoltam, beugrok megnézni a rondaságot, ha ráérték néhány percre.

- Persze, gyere csak, de ha még egyszer rondaságnak nevezed a cicánkat, akkor kikutyáztatlak a lakásból! - feleltem nevetve.

- Jaj, most rettenetesen megijedtem - válaszolta a kolléganőm Apacsot simogatva.

A szobában némaság honolt.

- Na, hol van őcicasága?

- Ne aggódj, mindjárt előkerül valahonnan - mondtam titokzatosan.

A csempekályha előtti papírdoboz neszezni kezdett.

- Hát ez meg mi?

- Porszívó. Délelőtt vette Imi, mert beadta a kulcsot a régi.

- Azt rögtön gondoltam, de mitől mocorog?

A kérdésre a papírdoboz válaszolt. Szétvágódott a teteje és kirobbant belőle a macska. Körberohant a szobán, majd visszaugrott a dobozba és mancsával magára húzta a tetejét.

- Ez teljesen hibbant! Ha nem látom a két szememmel, el sem hiszem - nevetett Erika. - De ne mondd, hogy ez ugyanaz a macska!

- Miért ne mondjam, ha egyszer az? - vontam fel a szemöldökömet.

- Ezt nem hiszem el! Ez a cica gyönyörű és legalább háromszor akkora, mint az a kis vakarcs volt! Cic-cic, gyere csak, mutasd magad!

Mint egy varázsütésre megint felnyílt a doboz teteje és két hátsó lábára állva körülnézett kis kedvencünk, majd körmét a papír szélébe akasztva ismét lecsukta a fedelet.

- Mit csináltok ezzel a cicával?

- Semmi különöset, csak szeretjük - felelte a férjem.

Válaszát alátámasztandó, Foltos nyávogva odaszaladt hozzá, felkapaszkodott a nadrágja szárán és két mancsával kedvesen megtapogatta az arcát, mintha csak simogatná.

- Ez a macska megfogta az Isten lábát - mondta Erika.

- Köszí, de messze állok én az Istentől! - vágta rá Imi, és engedte, hogy a cica leugorjon az öléből.

- Azért mi is jól jártunk ezzel a mókamesterrel, mert ennyit még sosem neveltünk, mint az elmúlt két hét alatt.

Kis barátunkat néhány év múlva elütötte egy autó. Nem volt hosszú élete, de amíg együtt voltunk, csodás pillanatokkal és sok-sok vidámsággal ajándékoztuk meg egymást.

Vágta az idővel

Az autós a stopvonalnál állt. Épp indulni készült, amikor balról feltűnt egy lovaskocsi. A bakon eltorzult arcú, idős férfi ült, aki elvesztette uralmát az állatai felett. A lovak vadul rohantak a forgalmas belváros felé. A sofőr kifordult utánuk. Gyorsan számbavette a lehetőségeket. Ha beérnek a központba, elkerülhetetlen lesz a tragédia. A férfi döntött: felmérte a lovak sebességét és egy jól belátható, hosszú, egyenes szakaszban megelőzte a kocsit. A visszapillantó-tükörben láthatta az állatok reakcióit, így lassan, szakaszosan fékezni kezdett. Közben előre is figyelt, hogy rátenyerelhessen a dudára, ha valaki keresztezné az útjukat. Nem tudta, hogy egy óra vagy csak néhány perc telt el ebben az idegtépő feszültségben. Agyában egyre csak az zakatolt, hogyan tudná megfékezni a lovakat, mielőtt baleset történne...

Az óvoda épülete előtt szerencsésen elvágattak. Ám vészesen közeledtek egy nagyforgalmú kereszteződéshez. Erőteljesen rálépett a fékre, és addig várt, amíg a lovak patái már majdnem az autó lökhárítójához értek. Akkor ismét gázt adott. Nem akart kárt tenni az állatokban, de nehezen megvásárolt autóját is féltette. A kereszteződés előtt néhány méterrel, egy újabb fékezést követően, a lovak végre megálltak. Fújtatva, prüszkölve rázták a fejüket. A férfi kiugrott az autóból és elkapta a felőle lévő állat gyeplőjét. A bácsi remegve szállt le a bakról, zihálva kapkodta a levegőt.

- Hívjak orvost? - érdeklődött a sofőr.

- Nem, nem szükséges! Most már jól vagyok!

- Mi történt? Mitől ijedhettek meg ennyire?

- El sem tudom képzelni.

- Hol lakik? Hazakísérem.

- Itt, néhány utcányira. Remélem, most már rendben hazaérünk!

- Azért csak mondja a címet, a biztonság kedvéért!

- Köszönöm! Áldja meg az Isten !- felelte az öreg, miközben fellépett a kocsira, és egy mozdulattal lassú lépésre ösztökélte a lovait.

Este, mielőtt a férjem beállt a garázsba, alaposan körbenézte az autóját, és megkönnyebbült sóhajjal pillantott fel az égre.

Felismerés

Időnként - hozzám hasonlóan - bizonyára sokan elmélkednek a következő kérdéseken. Miért épp azt a keresztet kell cipelniük, amit a sors rájuk szabott? Mit kell tanulniuk a nehéz élethelyzetekből? Miért kell nap mint nap megküzdeni a kiszolgáltatottság léleknyomorító terhével?

Úgy érzem, átlagos, szürke hétköznapiokon sikerül megbékélnem a sorsommal, elfogadnom a vakság tényét, a vele járó akadályokat. A lehetőségekhez mérten önálló vagyok: megbirkózom a házimunkák többségével, közlekedek vakvezető kutyám segítségével, dolgozom, a beszélő segédeszközöknek köszönhetően olvasok, írok, tartom a kapcsolatot barátaimmal.

Lelki sebeim akkor sajognak leginkább, amikor a legboldogabb pillanatok várnának rám, ünnepnapokon, nyaralások alkalmával, amikor ki kell lépnem a megszokások rutinjából. Idegen körülmények között sokkal inkább érzem a kiszolgáltatottságomat. Nincs helyismeretem, félek, hogy kárt teszek a szálláshelyen, ha pl. leverek egy poharat, amire otthon csak legyintek, mondván: fogyóeszköz.

Az elmúlt napok vidám nyaralását is ilyen borongós gondolatok felhőzték be. Rosszul éreztem magam, amiért a férjem nem pihenhet, mert minduntalan nekem kell segítenie.

- Megkérhetnélek, hogy hozzál nekem vizet? Feltennéd töltőre a telefonomat? Megtennéd, hogy feltörlöd a fürdőszobát? Nem találok a felmosót... - és még sorolhatnám a számtalan apróságot, amit lakásunkban gond nélkül megcsinálok, de idegen környezetben nem.

Ha kímélni szeretném Imit, neki is adva egy kis időt a kikapcsolódásra, akkor a többieket nyaggatom, ami nem kevésbé nyomasztó:

- Hová tette a pincér a savanyúságot? Hol is a pohár? Adnál egy szalvétát? Kikísérel a mosdóba?

Persze igyekszem mindig résen lenni, figyelni a pohár és a tányér koppanását az asztalon, de tapasztalathból tudom, hogy kérdezni még mindig jobb, mint az - óvatos mozdulat ellenére is - felborítani egy üdítővel teli poharat.

Néha megpróbálok valami kifogással teret adni a családomnak, de átlátnak a szitán.

- Ha elfáradtál, akkor üljünk be valahová, vagy menjünk el a parkba a szökőkúthoz, majd később felmegyünk a Tűztoronyba - mondják megértően, és nekem nincs szívem tiltakozni.

Férjem néha megdorgál egy kicsit, kéri, hogy ne keressék kifogásokat, együtt jöttünk el nyaralni, számukra nem teher, hogy nekem segítsenek. Ők már elfogadták, és néha én is úgy érzem, hogy ebből csak én csinálom problémát.

Szívem mélyén tudom, hogy az ingerülten sikerült félmondatok a meleg vagy a fáradtság számlájára írhatók, de megszólal fejemben az a gonosz kis hang, ami azt mondja, mennyivel könnyebb lenne nekik nélkülem, és máris pocsókul érzem magam!

Szűk, kis csigalépcsőn érünk fel a Tűztoronyba. Erőt ad, amikor Júlia megjegyzi, hogy olyan bátor vagyok, hogy mellettem szégyell panaszkodni. Amikor végre ismét kapunk levegőt, elmesélik, mi látható. A táskából előkerül a távcső, amivel próbálják befogni a Schneeberg hófoltos csúcsát, ami tiszta időben innen is jól kivehető. Csendes időszak van, csak mi vagyunk fent a toronyban. Végigmegyek a mellvéd mellett, megkeresem az árnyékos oldalt, és megpróbálok felidézni a huszonkettő évvel ezelőtti élményt, amikor még én is láthattam ezt a csodálatos várost. Piros tetős, kicsi házak, közöttük ég felé nyújtózó templomtornyok, amiket úgy keretez a fenyők zöldje, ahogy egy szépen kötött csokorban öleli körbe a levél a

színes virágfejeket. Távolabb, a városon kívül szelíd óriásként állnak őrt a szélerőművek, felénk integetve magasra emelt karjaikkal.

Úgy érzem, megszakad a szívem a fájdalomtól, könnyeim leperegnek az arcomon. Mellém lép Imi, magához húz. Nem szól, tudja, most nem segítenének a szavak. Viktor is odajön. Ő más stratégiát választ, számtalan kérdéssel halmoz el. Rámosolygok, mielőtt válaszolnék neki. Mire a mondat végéhez érek, megdöbbenve tapasztalom, hogy a fájdalom szürke ködjét egy pillanat alatt feloszlatta a szeretetük fénye és melegsége. Kicsit később erdei ösvényeken barangolunk, köveken, fagyökereken lépdelve. Testemet, lelkemet borzongatóan jó érzés járja át. Jó itt lenni a fák árnyas barlangjában, védve a perzselő napsugaraktól. Imi lehajol, formás kis tobozt nyom a markomba. Ujjaim közt forgatom, megszaglászom, olyan, mintha az egész erdőt adta volna nekem.

- Mindig azt mondod, milyen Erdős az, akinek egy fája sincs! - mondja vidáman, mintha olvasna a gondolataimban.

Megszámlálhatatlan lépcsőn mászunk fel a sördombházi kilátóba, ahol - ha a látványban nem is gyönyörködhetek - a harapható, friss levegő felvidít és az élénk nyugati szél elfújja minden kétségemet.

Mennyi gyönyörű, felemelő csoda vesz körül, figyelmesség, elfogadás, szeretet, és te mégis képes vagy a látásod hiányán keseregni? - marasztalom el önmagamot gondolatban. - Odaadnád mindezt cserébe, ha visszakapnád a látásodat? - szegezi nekem a józanabbik énem. - Túl nagy jelentőséget tulajdonítasz a látásnak, pedig van ennél sokkalta fontosabb is!

Egy pillanatig levegőt sem veszek, annyira meglepnek az érzéseim. Tény, hogy egyszerűbb lenne az életünk, ha még mindig látnék, de annyira mégsem fontos ez az érzékelés, hogy a hiánya miatt mindent sutba vágjak, és arról a sok jóról is megfeledkezzem, ami megadatik számomra. Hála tölt el, hogy élek, hogy a családom itt van mellettem, hogy ilyen szép helyen lehetek, hogy mindig elérhető közelségben van egy segítő kéz.

- Megtaláltátok a Taródi várat? - kérdezem, és lelkesen mesélni kezdem a történetét, amiről néhány napja olvastam egy cikket.

Hétköznapi történet

- Viktor -

Jóképű, csinos fiatalember áll a villamosmegállóban. Kabátja lezserül nyitva, vállán könnyű táska, kezében hangszert rejtő tok. Mellette alacsony, törékeny termetű anyuka áll, a babakocsiban alvó kisgyermek.

- A francba, már megint nem alacsonypadlós jön! - mondja ki félhangosan. - Segítenél feltenni? - fordul az egyetemista fiú felé, miközben a kocsira mutat.

- Sajnálom, de nemrég műtöttek, nem emelhetek - válaszolja a srác szomorúan, de a nő már nem figyel. Grimaszt vág, sőt, még legyint is, és már kérdezi a másik oldalán állókat, hátha megszánja valaki.

Beáll a villamos, felszállnak. A fiú arca lángol a dühtől. Már megint azt feltételezik róla, hogy egy lusta, érzéketlen suhanc, akiben szemernyi jóérzés sincs. Nem elég az egészségügyi baja, a lelkét nyomasztó kétségbeesés, még cipelheti az előítéletektől terhes, megrovó tekintetek súlyát is.

Az anyához csatlakozva néhányan jól hallhatóan méltatlankodnak, becsmérlik a mai fiatal-ságot, míg mások közömbösen kibámulnak a hatalmas üveglakon.

A srác egyre ingerültebben hallgatja a szóáradatot. Szeretné rájuk zúdítani feltörni készülő fájdalmát, mely hónapok óta gombócként sűrűsödik a torkában. Végül mégis csöndben marad. Úgy véli, valószínűleg úgysem adnának hitelt a szavának, bármit is mondana, hiszen betegsége nem látszik, nincs a homlokára írva a diagnózis. Hirtelen az ajtóhoz lép, leszáll a következő megállónál. Inkább gyalogol a metsző hidegben, csak ne kelljen elviselnie a megvető pillantásokat. A szilaj, őszi szél megcibálja a ruháját, de legalább nem alázza porig igazságtalanul, hanem hűvös kézzel megpaskolja felhevült arcát és vigasztalón a fülébe súg.

- Biztosan rossz napja van, vagy sokszor csalódott már ez az anyuka. Lehet, most néhány pimasz kamasz flegmasága miatt rajtad töltötte ki a mérgét, ne vedd magadra!

Az esti szürkületben a vasútállomás zsúfolt aulájában áll a fiatalember nagy, gurulós bőröndjének fülét szorongatva.

- Vajon hisznek majd nekem, vagy elküldenek a fenébe? - hezitál, a járókelőket fixírozva. Érzékeny még az őt ért atrocitás miatti seb a szívében. Az órájára pillant, nem várhat tovább. Nagy levegőt vesz, elszánja magát és félszegen megszólít egy szimpatikusnak tűnő, sportos férfit.

- Elnézést, nemrég műtöttek, nem cipekedhetek. Megtenné, hogy levinné a lépcsőn a bőröndömet? Sajnos itt még nincs lift.

A férfi megtorpan, végigméri a srácot, majd rámosolyog:

- Na gyere, fiatal barátom! Hová utazol? Melyik vágányhoz vigyem a bőröndöt? - mondja, és lassan elindul a nehéz teherrel a lépcsőn lefelé.

A negyedik vágány peronján kezet nyújtanak és elköszönnek. Az alkalmi segítő épp az ellenkező irányba utazik egy másik vonattal.

- Az előbb elkaptam egy fél mondatot a beszélgetésükből - lép oda egy ötvenes úr. - Ha gondolja, szívesen felteszem a bőröndjét a vonatra.

A srác hálásan bólint, hiszen szavai úgyszólván elvesznének az érkező vonat zajában. Együtt ülnek be egy üres fülkébe és egész úton kedélyesen társalognak, mintha régi ismerősök lennének. Beszélnek a közlekedésről, kórházi élményekről, az oktatásról, a múltról és az alig követhető változásokról.

Gyorsan telik az idő, a fiatalember leszálláshoz készülődik. A kerekeken guruló bőröndöt maga után húzva gyalogol a lassan mozduló szerelvény mellett a felvonóhoz, miközben az ablaknál álló férfi felé int és elmosolyodik. Délelőtti keserű hangulata már a múlté, szívét megmelengette és begyógyította az új tapasztalat, hogy az emberek alapvetően mégiscsak jók és segítőkészek!

VÉGE